

Evropska
komisija

Zbirka vodnikov

Kako podpirati politiko MSP s
sredstvi iz strukturnih skladov

Uporaba
standardov
za podporo rasti,
konkurenčnosti
in inovativnosti

Zbirka vodnikov

Kako podpirati politiko MSP s sredstvi iz strukturnih skladov

Uporaba standardov za podporo rasti, konkurenčnosti in inovativnosti

Pametni vodnik o spodbujanju in omogočanju konkurenčnosti MSP prek razvoja in uporabe standardov s pomočjo strukturnih skladov EU

Vodnik sta pod okriljem Evropske komisije pripravila James Stroyan in Neil Brown iz Technopolis Group, Združeno kraljestvo, Pavilion Buildings, Brighton, BN1 1EE.

Tel.: + 44 1273204320, e-naslov: info@technopolis-group.com, spletna stran: www.technopolis-group.com.

Temelji na informacijah, zbranih v okviru številnih projektov in študij s tega področja. Čeprav so priprave vodnika usmerjali uslužbenci Evropske komisije, v njem izražena stališča ne predstavljajo nujno mnenja Evropske komisije.

Nadaljnje informacije so na voljo na:

Evropska komisija

Generalni direktorat za podjetništvo in industrijo

Enota D.4: Politike za mala podjetja in MSP

e-naslov: Entr-SME-Envoy@ec.europa.eu

URL: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/market-access/standardisation/index_en.htm

Prevodi tega dokumenta v več evropskih jezikih so na voljo na spletu

<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/regional-sme-policies>

Čeprav je bil vodnik namenjen zagotovitvi informacij o uporabi strukturnih skladov EU, se informacije zagotavljajo brez kakršne koli pravne odgovornosti glede njihove točnosti in popolnosti. Posamezne zahtevke za uporabo strukturnih skladov EU je vedno treba presoјati v skladu z vsakokratnimi veljavnimi pravili v državi, kjer se odda vloga.

Ta vodnik je del zbirke vodnikov. V tej zbirki so bili do zdaj objavljeni:

Št. 1 Razvoj podjetniške naravnosti in spretnosti v EU

Št. 2 Uporaba standardov za podporo rasti, konkurenčnosti in inovativnosti

Št. 3 Lažji prenos podjetij

Št. 4 Pametni vodnik po inovacijah na področju storitev

Št. 5 Izvajanje Akta za mala podjetja na regionalni ravni

Št. 6 Uporaba strukturnih skladov za mala in srednje velika podjetja in podjetniško politiko

PRAVNO OBVESTILO

Niti Evropska komisija niti katera koli oseba, ki deluje v njenem imenu, ne moreta biti odgovorni niti za uporabo, ki upošteva informacije iz te objave, niti za kakršno koli napako, ki se morda pojavi kljub previdni pripravi in preverjanju. Publikacija ne odraža nujno mnenja ali stališča Evropske unije. Luksemburg, Urad za publikacije Evropske unije, 2012.

ISBN 978-92-79-25899-2

ISSN 1977-7485

DOI 10.2769/59384

Avtorske pravice: © Evropska unija, 2012.

Reprodukcija je dovoljena ob navedbi vira, razen kadar je navedeno drugače.

Za uporabo/reprodukcijo gradiv tretjih oseb, ki so navedena kot taka, je treba pridobiti dovoljenje nosilcev avtorskih pravic.

Predgovor

Standardi so bistveni sestavni del družbe, v kateri živimo. So splošno priznana in ponovljiva osnova za naše delo in v svet uvajajo „red“. Poleg tega imajo pomembno vlogo v gospodarstvu, saj omogočajo urejene poslovne odnose in dostop do trgov. Ker se vsaka regija ponaša s svojimi prednostmi, se od regije do regije spreminjajo tudi najpomembnejši sektorji.

MSP so zelo pomemben del evropskega gospodarstva ter imajo osrednjo vlogo pri rasti in ustvarjanju delovnih mest, vendar standarde običajno le malo uporabljajo in se slabo vključujejo v standardizacijo. Večja vpetost MSP v standarde bi lahko koristila tako MSP kot na splošno gospodarstvu. Z zunanjo podporo in spodbudami bi lahko presegla morebitne ovire.

Kohezijska politika EU podpira organe in zainteresirane strani pri zagotavljanju rasti, konkurenčnosti in inovativnosti v regijah. Zaradi sedanjih gospodarskih izzivov se je treba zlasti usmeriti v podporo inovativnosti in izboljšanje konkurenčnosti MSP.

Do tega lahko vodita tudi spodbujanje in omogočanje večje in učinkovitejše uporabe standardov in standardizacije. Zaželeno je, da bi organi na regionalni ravni spodbujali oblikovanje predlogov za inovativne projekte, ki bodo čim bolj izkoristili razpoložljivo financiranje Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR).

S tem vodnikom smo želeli predstaviti, kako uporabiti regionalno financiranje EU za spodbujanje konkurenčnosti MSP, in sicer z okrepljeno uporabo standardov in standardizacije v MSP. Njegov namen je pomagati organom, zainteresiranim stranem in organom upravljanja pri skupnem načrtovanju ter tudi pri pripravi konkretnih predlogov za posebne ukrepe podpore na tem področju.

Antonio Tajani
Podpredsednik Evropske komisije,
komisar za industrijo in podjetništvo

Johannes Hahn
Komisar
za regionalno politiko

Kazalo

1. Povzetek.....	9
1.1 O vodniku	9
1.2 Zakaj naj bi strukturni skladi podpirali standardizacijo MSP	9
1.3 Ovire in problemi, s katerimi se srečujejo MSP.....	10
1.4 Ukrepi v podporo MSP.....	10
2. Uvod v standarde in standardizacijo	13
2.1 Predstavitev standardov.....	13
2.2 Glavni akterji in njihove vloge.....	15
2.3 Razvoj standardov.....	19
3. Prednosti standardov (družbene in ekonomske prednosti)	21
3.1 Pomen standardov za rast, konkurenčnost in inovativnost.....	21
3.2 Makroekonomski in družbeni učinki standardov.....	22
3.3 Prednosti uporabe standardov za MSP.....	23
4. Ovire, s katerimi se MSP srečujejo pri izkoriščanju prednosti standardov	27
4.1 Ovire, ki omejujejo ozaveščenost MSP o standardih.....	27
4.2 Ovire, ki omejujejo uporabo standardov v MSP.....	28
4.3 Ovire, ki omejujejo sodelovanje MSP pri razvoju standardov.....	29
5. Ukrepi v podporo uporabi standardov v MSP – kako lahko pomaga naložba strukturnih skladov	31
5.1 Uvod.....	31
5.2 Ozaveščanje MSP o standardih in njihovih prednostih.....	32
5.3 Kako zagotoviti, da MSP obstoječe standarde popolnoma izkoristijo.....	35
5.4 Kako MSP pritegniti k procesu standardizacije.....	39
6. Informacije o strukturnih skladih	43
6.1 Regionalna politika in financiranje...	43
6.2 Kohezijska politika za obdobje 2014–2020.....	44
6.3 Kako zaprositi za financiranje.....	45
6.4 Druge uporabne informacije o standardih, standardizaciji in MSP.....	45

Povzetek

1.1 O vodniku

Cilj tega vodnika o standardizaciji in MSP

je organom upravljanja strukturnih skladov in drugim oblikovalcem politik, ki so vključeni v pripravo naslednje generacije strukturnih skladov po letu 2013, pomagati pripraviti ukrepe podpore, usmerjene v krepitev uporabe standardov in standardizacije v MSP. Večja in učinkovitejša uporaba standardov in standardizacije v Evropi je pomemben element spodbujanja rasti, konkurenčnosti in inovativnosti MSP.

Pomoč, informacije, podpora in storitve, ki jih MSP potrebujejo, morajo biti priročne. Ena od prednosti standardizacije med drugim je, da daje dostop do priložnosti, ki jih evropskim podjetjem ponuja enotni trg. Podpora standardizaciji je lahko uporabno orodje v kombinaciji politik, ki se uporabljajo pri izvajanju raziskovalnih in inovacijskih strategij za pametno specializacijo. Pri uporabi strukturnih skladov je bila standardizacija v preteklosti najbrž spregledana.

Vodnik:

- vsebuje **predstavitev** standardov in njihovega razvoja,

- poudarja **prednosti** standardov za MSP in gospodarstvo na širše,
- povzema glavne **ovire**, s katerimi se MSP srečujejo pri razvoju in uporabi standardov,
- predstavlja **zamisli** o tem, kako je strukturne sklade mogoče uporabiti, da bi MSP z boljšo uporabo standardov lažje premagali ovire in povečali svojo konkurenčnost,
- pojasnjuje **naslednje korake** organov na regionalni ravni za uveljavitev teh zamisli.

1.2 Zakaj naj bi strukturni skladi podpirali standardizacijo MSP

Mala in srednje velika podjetja (**MSP**) in obrtna podjetja so zelo pomemben del evropskega gospodarstva, saj predstavljajo 99,8 % vseh podjetij, 67,5 % vseh delovnih mest in 58,4 % dodane vrednosti. Evropska komisija in države članice so njihovo osrednjo vlogo potrdile z različnimi dokumenti o politikah, vključno z Aktom za mala podjetja (2008) in pregledom akta¹, ki pri oblikovanju politik od pravne ureditve do javnih storitev spodbujajo uporabo načela „najprej pomisli na male“.

¹ „Akt za mala podjetja“ za Evropo, COM(2008) 394, in Pregled „Akta za mala podjetja“ za Evropo, COM(2011) 78.

Standardi so skupno dogovorjeni referenčni dokumenti, ki vodijo do urejenih postopkov. So pogost in bistven sestavni del naše družbe in vsakdanjika. Mnogi standardi se vsako leto spreminjajo in posodablajo ter tako ostajajo v koraku s časom in primerni za uporabo. Hkrati se razvijajo številni novi standardi. Standardi in standardizacija so nadalje predstavljeni v poglavju 2 te knjižice.

Standardi so za gospodarstvo zelo pomembni. **Podpirajo inovativnost**, rast in konkurenčnost v Evropi. Na podlagi študij v izbranih državah je mogoče sklepati, da je povečanje števila standardov prispevalo k nedavni rasti produktivnosti do 25 %. Standardi ponujajo tudi številne znatne **ugodnosti** za posamezna podjetja in industrije, **MSP** pa zagotavljajo ključno konkurenčno prednost. Uporaba standardov, ki že obstajajo, in sodelovanje pri spreminjanju ali razvoju novih standardov lahko prineseta številne ugodnosti. Poglavlje 3 te knjižice vsebuje informacije o vplivu standardov in prednostih, ki jih prinašata razvoj in uporaba standardov tako MSP kot širšemu gospodarstvu.

1.3 Ovire in problemi, s katerimi se srečujejo MSP

Standarde pripravljajo tehnični strokovnjaki s svojih področij ter vedno odražajo izkušnje in interese podjetij, za katera ti strokovnjaki delajo. Da bi bile izkušnje in interesi MSP med pripravami standarda pravilno zastopani, je pomembno, da se v tem procesu omogoči sodelovanje strokovnjakov iz MSP.

Študije so pokazale, da bi MSP lahko imeli večjo vlogo pri standardizaciji, vendar jih pogosto ovirajo številni dejavniki. Te ovire vključujejo slabo ozaveščenost o standardih, ki zadevajo njihovo dejavnost, vtis, da se standardi nanašajo bolj na velika podjetja, ter pomanjkanje človeških (tehničnih) in finančnih virov za razvoj in uporabo standardov. Zato je udeležba MSP pri standardizaciji (dostopu do informacij, sodelovanju v odborih, uveljavitvi in uporabi standardov) na-

vadno majhna glede na njihov pomen za gospodarstvo.

Ker je udeležba MSP pri standardizaciji manjša od zelene, obstaja tveganje, da objavljeni standardi ne upoštevajo popolnoma potreb in interesov MSP. To pa lahko nadalje vpliva na to, da zadevne standarde popolnoma in učinkovito uporablja in uveljavlja sorazmerno malo MSP. Zato MSP in širše gospodarstvo ne morejo izkoristiti vseh prednosti, ki jih standardi zagotavljajo, ter lahko upoštevajo celo nepotrebne obveznosti. Poglavlje 4 te knjižice podrobneje pojasni ovire in probleme MSP pri uresničevanju vseh prednosti standardov

1.4 Ukrepi v podporo MSP

Evropska komisija² se zaveda tega položaja in potrebe po tem, da so MSP dejansko udeleženi pri razvoju standardov ter jih učinkovito prevzemajo in uporabljajo. V daljšem časovnem obdobju je povečala dodelitev proračunskih sredstev, posebej namenjenih za spodbujanje MSP pri standardizaciji in sofinanciranje udeležbe strokovnjakov, ki v tem procesu zastopajo interese MSP. Neposredno finančno podporo pa zagotavlja evropski organizaciji, ki zastopa in podpira MSP v zvezi s standardi in standardizacijo.

Organi za standardizacijo podpirajo tudi različne pobude za izboljšanje standardizacije, da bi bila ustrežnejša in koristnejša za MSP, v različnih delih Evrope pa je bilo v podporo temu procesu na regionalni ali nacionalni ravni začetih več različnih pobud. MSP pa je treba še bolj pomagati in jih spodbuditi k udeležbi pri standardizaciji ter zagotoviti, da ta podjetja standarde izkoriščajo v celoti.

Organi upravljanja bi morali uporabljati razpoložljive **evropske strukturne sklade** (ESRR in ESS) za financiranje pobud, ki bi MSP podprle pri boljši uporabi ustreznih obstoječih standardov ter dejavnejši vlogi v procesu standardizacije. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti zlasti sektorjem, ki so ekonomsko pomembni za re-

² Sporočilo Komisije Strateška vizija za evropske standarde, COM(2011) 311 z dne 1. junija 2011. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0311:FIN:SL:PDF>.

gionalno gospodarsko mrežo in MSP, da bi tudi v prihodnje ostali konkurenčni na teh sektorjih. Poglavje 5 tega vodnika vsebuje informacije o različnih morebitnih ukrepih podpore, ki bi lahko zagotovili, da MSP in gospodarstvo prejmejo vse ugodnosti, ki jih ponujajo standardi.

V zadnjem poglavju tega vodnika (poglavju 6) smo opredelili naslednje korake, ki jih lahko izvedejo organi na regionalni ravni v smeri razvoja svežnja podpore o „standardizaciji in MSP“, ter ponudili povezave do več informacij.

Uvod v standarde in standardizacijo

V tem poglavju je predstavljen svet standardov in standardizacije: kaj so standardi, zakaj so pomembni za podjetja in družbo, kako poteka njihov razvoj in kdo je pri njem udeležen.

2.1 Predstavitev standardov

2.1.1 Kaj je standard

Standardi (ali „norme“) so bistveni sestavni del sveta, v katerem živimo. Svet brez njih si je težko predstavljati.

Standardi so uradno opredeljeni kot dokument, ki „nastane s konsenzom in ga sprejme priznani organ in ki določa pravila, smernice ali značilnosti za dejavnosti ali njihove rezultate ter je namenjen za občo in večkratno uporabo in usmerjen v doseganje optimalne stopnje urejenosti na danem področju“³. Standardi so običajno uradni tehnični dokumenti, ki določajo ter opredeljujejo merila, metode, postopke in prakse.

Za večino so to skupno dogovorjeni referenčni dokumenti, ki prispevajo k urejenosti na svetu.

Večina ve, katero velikost čevljev nosi, saj so velikosti čevljev „standardizirane“. Ob nakupu električnega izdelka, kot je televizija, smo lahko prepričani, da ga bomo lahko priklopili v električno omrežje v svojem domu. To pa zato, ker so vtiči, s katerimi so opremljeni električni izdelki, in vtičnice, nameščene v naših domovih, oblikovani tako, da ustrezajo skupno dogovorjenim in široko sprejetim „standardom“.

Prvi standardi domnevno segajo v čas starih Egipčanov. Določili so osnovno dolžinsko enoto, „kubit“, ki je merila šesti dlani (ali štiriindvajset prstov), in ta standard uporabili pri gradnji piramide pri Gizi. Skozi stoletja so se nato razvili številni novi standardi in ti so zdaj bistvena sestavina vsakdanjika. Zagotavljajo splošno priznano in ponovljivo osnovo za naše delo in v svet uvajajo „red“. Preprosto povedano, brez standardov bi vladal kaos.

Večina standardov je že precej stara, toda vsako leto je razvitih veliko novih. Poleg tega se veliko obstoječih standardov redno spreminja in posodablja, da ostanejo ustrezni svojemu namenu, tudi ko so na voljo novi materiali, tehnologije in postopki. Potrebo po novih standardih lahko

³ ISO/IEC Vodilo 2:1996, opredelitev 3.2.

sprožijo tudi zunanji dejavniki, kot so povečana potreba po varovanju okolja ali odprava skrbi potrošnikov ali javnih organov glede izdelkov ali storitev.

2.1.2 Zakaj so standardi pomembni

Poglavje 3 tega poročila navaja vse raznovrstne prednosti, ki jih podjetjem in celotnemu gospodarstvu prinašata razvoj in uporaba standardov, ter razloge, zakaj je zlasti za MSP pomembno, da izkoristijo standarde v celoti in so dejavno udeleženi pri njihovem razvoju.

Standardi podpirajo konkurenčnost industrije, saj pomagajo kodificirati in razširjati novo znanje in inovacije, izboljšati izdelke in storitve ter zagotavljajo interoperabilnost in omogočajo trgovino. Z njimi lahko podjetja zakonodajnim organom in strankam dokažejo, da njihovi izdelki in storitve ustrezajo določenim standardom varnosti, kakovosti in varovanja okolja.

Udeležba pri standardizaciji omogoča podjetjem, da izmenjajo novo znanje, izboljšajo svojo javno podobo in zagotovijo, da standardi ustrezajo njihovim potrebam. Sodelovanje jim omogoča tudi, da so o novih dogajanjih in obveznostih zgodaj opozorjena. Standardi so zato pomembno poslovno orodje. Neizkoristek standarda v celoti ali neudeležba podjetja pri njegovem razvoju lahko zavre konkurenčnost industrije na ravni posameznega podjetja, sektorja ali regije.

2.1.3 Katere vrste standardov poznamo

Standarde lahko v grobem razdelimo v tri kategorije, tj. standarde za izdelke, postopke in sisteme upravljanja:

- **standardi za izdelke** obsegajo različne značilnosti izdelkov ter se pogosto nanašajo na značilnosti, povezane s kakovostjo in varnostjo, ali na vidike, ki zagotavljajo, da neki izdelek deluje skladno z drugim povezanim izdelkom,
- **standardi za postopke** se nanašajo na razmere, ki jih je treba zagotoviti pri proizvodnji, pakiranju ali rafiniranju izdelkov ali storitev,

- **standardi za sisteme upravljanja** pomagajo organizacijam pri vodenju poslovanja. Pogosto se uporabljajo kot pomoč pri oblikovanju okvira, ki organizaciji nato omogoča stalno izpolnjevanje zahtev, določenih v standardih za izdelke in postopke.

Vedno pogosteje se kot ločeni standardi pojavljajo tudi **standardi za storitve**. Ti standardi so običajno oblikovani zaradi zagotovitve doslednega „minimalnega“ standarda kakovosti pri zagotavljanju storitve ter pojasnitve pravic in dolžnosti ponudnikov in uporabnikov storitve.

Standarde je mogoče v grobem razdeliti tudi na „formalne“ in „neformalne standarde“, glede na strukturo, znotraj katere poteka razvoj nekega standarda:

- **Formalne standarde** na mednarodni, evropski ali nacionalni ravni razvije eden od priznanih uradnih organov za standardizacijo, ki vključujejo na primer Mednarodno organizacijo za standardizacijo (ISO), Evropski odbor za standardizacijo (CEN) in nacionalne organe za standarde, kot sta BSI (Združeno kraljestvo) in DIN (Nemčija). Zaradi vedno večje globalizacije trgov so mednarodni standardi (nasprotno od regionalnih ali nacionalnih standardov) postali ključni za trgovino, saj zagotavljajo enotne pogoje za izvoz blaga ter skladnost uvoženega blaga z mednarodno priznanimi stopnjami zmogljivosti in varnosti.
- Drugi organi, kot so združenja in skupine podjetij ali forumi, lahko razvijejo tudi „**neformalne standarde**“. Čeprav javni organi navedenih organov in njihovih standardov morda ne priznajo za „uradne“, pa to ne pomeni, da se ne bodo splošno uporabljali in da ne bodo ključni za delovanje celotnega sektorja. Številne standarde, na katerih temelji delovanje svetovnega spleta, na primer, so razvile skupine podjetij in ne uradno priznani organi za standardizacijo. Pravzaprav so skupine podjetij in forumi (in ne uradno priznani organi) razvili velik delež standardov, ki se uporabljajo v informacijskih in komunikacijskih tehnologijah (IKT). Za standarde, ki

so splošno sprejeti, vendar jih ne razvije uradni organ, se včasih uporablja izraz „*de facto*“ standardi. Neformalne standarde lahko razvijejo tudi posamezna podjetja; v to skupino spadajo standardni postopki za sprejemanje telefonskih klicev ali vnaprej določeni postopki za obravnavo pritožb strank.

Izraz „standard“ se lahko nanaša na širok nabor raznovrstnih dokumentov. Uradno priznani organi za standarde objavljajo „celovite“ standarde (mednarodne, evropske ali nacionalne), ki so razviti skladno z natančno določenimi procesi in postopki, izdelava pa lahko zaradi različnih mehanizmov „zavor in ravnotežij“ traja leta. Evropski „**harmonizirani**“ standardi (EN) so posebna kategorija standardov in usklajenost z njimi prinaša domnevo o skladnosti s posebnimi elementi zakonodajnih aktov in predpisov Skupnosti ali zakonodaje EU. Ko so evropski standardi objavljeni, morajo posamezne države v Evropi vse sorodne nacionalne standarde razveljaviti, da se lahko evropski standardi razširijo in da ne bi bili v nasprotju s standardi, ki se uporabljajo na nacionalni ravni.

Priznani organi razvijajo in objavljajo tudi **druge vrste standardov**, vendar vključujejo poenostavljene in hitrejše postopke za oblikovanje sporazumnih dogovorov. Te druge vrste dokumentov vključujejo tehnične specifikacije in poročila, dogovore z delavnic in javno dostopne specifikacije. Položaj navedenih standardov ni enak „celovitim“ standardom in podjetja jih ne morejo uporabljati kot dokaz skladnosti z zakonodajo ali predpisi, vendar pa so za industrijo lahko zelo dragoceni ter podjetjem prinesejo številne pomembne prednosti. Uporabljajo se pretežno na inovativnih področjih in kot del raziskovalnih projektov.

Obstajajo tudi „**neformalni standardi**“, ki jih razvijajo združenja in skupine podjetij, forumi in posamezna podjetja. Kot je omenjeno zgoraj, so nekateri standardi lahko zelo pomembni in v svetu široko sprejeti, obseg oziroma uporaba drugih pa sta lahko omejena, tako da učinkujejo le na ravni posameznih podjetij.

Standardi so večinoma **prostovoljni** v smislu, da njihovo sprejetje predlagajo posamezniki ali industrija, pri tem pa ni pravne zahteve, da se uporabljajo. Nekateri standardi postanejo obvezni, ko zakonodajni organi sklenejo, da je upoštevanje nekega standarda pravna zahteva. V Evropi so skoraj vsi standardi prostovoljni, vendar se šteje, da so nekateri „*de facto*“ obvezni, saj so osnovni način, na podlagi katerega lahko proizvajalci dokažejo, da so njihovi izdelki skladni s pravnimi (običajno varnostnimi) zahtevami. Upoštevanje standardov ni edina pot do izpolnjevanja zakonodajnih zahtev, vendar ta pristop na splošno velja kot najbolj smotrni in učinkovit, zato je uporaba standardov bistvena za številna podjetja.

2.2 Glavni akterji in njihove vloge

Standardizacija je proces industrije in industrija, tako posamezna podjetja kot združenja in zveze podjetij, je najpomembnejša skupina vključenih akterjev. Vendar so dejavno vključene tudi druge skupine, kot so zakonodajni organi, javni organi, certifikacijski in preskuševalni organi, znanstveni strokovnjaki in zainteresirane strani družbe (nevladne organizacije, NVO). V nadaljevanju predstavljamo glavne organe, ki usklajujejo razvoj standardov na nacionalni, evropski in mednarodni ravni, ter tudi druge vrste organizacij, ki delujejo izključno ali pretežno na področju standardizacije.

2.2.1 Organi za standarde

Organ za standardizacijo ali za standarde (pogosto poimenovan tudi organizacija za standarde, organizacija za razvoj standardov ali organizacija za opredelitev standardov) je organizacija, katere glavne dejavnosti so razvoj, usklajevanje, spodbujanje, spreminjanje, dopolnjevanje, ponovna objava, razlaga ali kakršna koli druga priprava tehničnih standardov.

Navadno se izraz organ za standarde ne uporablja za posameznike, ki standarde dejansko pišejo (tj. razvijajo), temveč za organizacije, ki ta proces usklajujejo in zagotavljajo potrebno infrastrukturo za snovanje, razvoj, sprejetje (v primeru formalnih standardov) in razširjanje standardov.

Večinoma, vendar ne vselej, so organi za standarde organizacije, **ki temeljijo na članstvu**, in ravno člani so največkrat vključeni v pisanje in odobritev standardov z udeležbo na odborih in v delovnih skupinah, vzpostavljenih v ta namen. To velja za organe za standarde v Evropi, ki so večinoma razmeroma majhne organizacije, usklajujejo in vodijo pa dejavnosti zelo velikega števila drugih organizacij in posameznikov, ki standarde pišejo.

2.2.1.1 Nacionalni organi za standarde

Vsaka država v Evropi (z nekaj izjemami, npr. Lihtenštajn) ima svoj uradno priznani organ za standardizacijo. Nacionalni organi za standarde (NOS) standardov ne razvijajo (tj. pišejo), ampak delujejo kot organi za usklajevanje širšega sistema akterjev z navedeno nalogo.

NOS v Evropi so večinoma neodvisne in neprofitne organizacije, čeprav so nekateri del vladnih struktur in do neke mere delujejo kot javni organi. Njihove osnovne vloge so, da nadzirajo, usklajujejo in vodijo razvoj standardov ter da odobrene standarde uradno sprejmejo, ohranjajo in razširjajo (tj. prodajajo). NOS v Evropi so dejavni pri razvoju standardov na nacionalni, evropski in mednarodni ravni.

Razvoj standardov, ki ga vodijo NOS, je obravnavan v naslednjem poglavju (2.3) tega vodnika. Nacionalni organi za standarde 27 držav članic, treh držav Efte (Islandije, Norveške in Švice) ter Hrvaške in Turčije so poleg tega, da razvijajo nacionalne standarde, člani evropskih in mednarodnih organov za standarde ter imajo zato tudi veliko vlogo pri razvoju evropskih in mednarodnih standardov.

NOS poleg usklajevanja in vodenja razvoja standardov opravljajo tudi različne dejavnosti, povezane s standardizacijo. Glavno vlogo imajo, na primer, pri ocenjevanju in odzivanju na zahteve po novih standardih ter so odgovorni za obveščanje industrije in drugih zainteresiranih strani o novih projektih standardizacije ter o objavi (ali razveljavitvi) standardov. Odgovorni so tudi za dokončno odobritev, sprejetje, objavo, trženje in prodajo standardov.

Nekateri NOS delujejo tudi kot certifikacijski organi. Certifikacija je proces vrednotenja in potrjevanja, da organizacije izpolnjujejo obveznosti iz standarda. Številne organizacije, ki uporabljajo standarde, morajo zakonodajnim organom dokazati oziroma želijo svojim strankam dokazati, da upoštevajo zahtevane standarde, to pa storijo s preskušanjem, ki ga opravi „tretja stranka“. Certifikacijski organi so organi, akreditirani za opravljanje takih preizkušanj, in organizacijam o upoštevanju zadevnih zahtev izdajo certifikat.

Organi na regionalni ravni, ki si prizadevajo razviti projekte, s katerimi bi MSP standarde lažje bolje izkoristili, bi se morali o svojih zamislih najprej posvetovati z NOS. Seznam kontaktnih točk za MSP znotraj vsakega izmed nacionalnih organov za standarde iz držav članic EU, držav Efte, Hrvaške in Turčije ter podatki, potrebni za navezavo stikov, so na voljo na naslednji povezavi:

<http://www.cen.eu/cen/Services/SMEhelpdesk/Contacts/Pages/default.aspx>.

2.2.1.2 Evropski organi za standarde

Pravna podlaga in ključne značilnosti zdajšnjega evropskega sistema za standardizacijo (ESS) so določene v Direktivi 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta, ki je priznala tri uradne evropske organizacije za standardizacijo in Evropski komisiji omogočila, da od njih zahteva opravljanje standardizacije na posebnih področjih. Evropske organizacije za standardizacijo so zdaj edine zmožne razvijati uradno priznane evropske standarde (EN), ki jih je treba uveljaviti na nacionalni ravni (z dodelitvijo statusa nacionalnega standarda in z razveljavitvijo vseh nacionalnih standardov, ki so v nasprotju z evropskim standardom). Zato evropski standard (EN) v vsaki državi, ki je del evropskega sistema za standardizacijo, samodejno postane nacionalni standard. Te organizacije in glavno območje njihovega delovanja ter ključne razlike so na kratko opisani v nadaljevanju:

- **Evropski komite za standardizacijo (CEN)** je mednarodno neprofitno združenje, ustanovljeno leta 1975, s sedežem v Bruslju. CEN zagotavlja platformo za sodelovanje zainteresiranih strani pri snovanju in razvoju

evropskih standardov ter drugih referenčnih dokumentov (kot so tehnične specifikacije in poročila ter dogovori z delavnic) v številnih sektorjih industrije. Člani CEN so nacionalni organi za standarde držav članic EU, držav Efte ter Hrvaške in Turčije.

CEN deluje decentralizirano – njegovi člani vodijo odbore in tehnične skupine, ki pripravljajo standarde, Upravni center CEN-CENELEC v Bruslju pa ta sistem upravlja in usklajuje njegovo delovanje. V omrežje CEN je vključenih več kot 60 000 tehničnih izvedencev. CEN sodeluje tudi z Mednarodno organizacijo za standardizacijo (ISO) pri razvoju mednarodnih standardov.

Območje delovanja CEN je zelo široko ter vključuje razvoj standardov na področjih dostopnosti, letalstva in vesoljskih tehnologij, proizvodov na biološki osnovi, kemije, gradbeništva, potrošniških izdelkov, energetike in gospodarskih javnih služb, okolja, prehrane, zdravja in varnosti, zdravstva, ogrevanja, prezračevanja in klimatizacije (HVAC), inovacij, varnosti strojev, materialov, meroslovja, nanotehnologij, tlačne opreme, varovanja in obrambe, storitev, prevoza in pakiranja.

- **Evropski komite za standardizacijo v elektrotehniko (CENELEC)** je neprofitna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1973, ko sta se združili dve prejšnji evropski organizaciji, CENELCOM in CENEL. Glavna dejavnost CENELEC je usklajevanje razvoja evropskih standardov (EN) in drugih referenčnih dokumentov (kot so tehnične specifikacije in poročila ter dogovori z delavnic) s področja elektrotehnike. Njegovi člani so nacionalni komiteji za elektrotehniko držav članic EU, držav Efte ter Hrvaške in Turčije. CENELEC sodeluje tudi z Mednarodno elektrotehniško komisijo (IEC) pri razvoju mednarodnih standardov.

Delovanje CEN in CENELEC je sorodno in v Bruslju imata skupni sekretariat (Upravni center CEN-CENELEC). CENELEC je usmerjen v razvoj elektrotehniških standardov na področjih električnih vozil, inteligentnih omrežij in merilnih sistemov, gospodinjstskih aparatov, elektromagnetne združljivosti (EMC), elek-

troinženiringa, komunikacijskih sistemov z optičnimi vlakni, gorivnih celic, medicinske opreme, železnic, sistemov solarne električne energije itd. CEN in CENELEC v okviru svojih skupnih dejavnosti obravnavata vedno več sektorjev.

- **Evropski inštitut za telekomunikacijske standarde (ETSI)** je neodvisna in neprofitna organizacija s sedežem v tehnološkem parku Sophia Antipolis (v Nici) na jugu Francije. ETSI izdeluje standarde za informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), ki se uporabljajo po vsem svetu, vključno s tehnologijami fiksnih, mobilnih, radijskih, konvergentnih in oddajnih omrežij ter spletnih tehnologij. Sodeluje tudi z Mednarodno telekomunikacijsko zvezo (ITU) pri razvoju mednarodnih standardov.

ETSI svoje delo opravlja prek tehničnih odborov, ki standarde in specifikacije izdelujejo na temelju konsenza. K članstvu je pritegnil več kot 700 organizacij iz 62 držav sveta. Za razliko od drugih dveh evropskih organizacij za standardizacijo je politika članstva ETSI popolnoma odprta, saj lahko vsaka organizacija postane članica (tako, da plača letno pristojbino), nato pa neposredno sodeluje pri razvoju standardov.

2.2.1.3 Mednarodni organi za standarde

V razvoj in sprejetje mednarodnih (tj. svetovnih) standardov so vključeni trije glavni organi za standarde:

- **Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO)** je nevladna organizacija s sedežem v Švici ter je glavni organ, ki usklajuje razvoj in objavo formalnih mednarodnih standardov. Standardi ISO so razviti za skoraj vse sektorje industrije, razen elektrotehniških in telekomunikacijskih standardov (prve razvija IEC in druge ITU).

ISO je članska organizacija in ima trenutno 165 nacionalnih članov, ki so priznani organi za standarde v svojih državah. Večino dela ISO opravi približno 2 700 tehničnih odborov, pododborov in delovnih skupin. Odbore

in pododbore vodijo sekretariati iz ene od nacionalnih organizacij članic.

- **Mednarodna elektrotehniška komisija (IEC)** je nevladna organizacija s sedežem v Švici ter je glavni organ, ki usklajuje razvoj in objavo mednarodnih standardov električnih, elektronskih in sorodnih tehnologij. Vsako leto objavi od 300 do 500 mednarodnih standardov, ki pokrivajo različne tehnologije, od proizvodnje, prenosa in distribucije energije do aparatov za dom in pisarniške opreme.

IEC je članska organizacija ter ima trenutno 60 polnopravnih in 82 pridruženih članov, ki zastopajo različne države. Člani IEC so nacionalni odbori, ki zastopajo elektrotehniške interese svojih držav. Delo pri razvoju standardov v IEC opravlja približno 170 tehničnih odborov in pododborov ter 700 projektnih in vzdrževalnih ekip. Vsak odbor se ukvarja s posebno temo, sestavljajo pa ga predstavniki nacionalnih odborov.

- **Mednarodna telekomunikacijska zveza (ITU)** je specializirana agencija Združenih narodov s sedežem v Švici. ITU je medvladna organizacija javno-zasebnega partnerstva, njene članice pa so 193 držav in približno 700 sektorskih članov in pridruženih članov. Sektor ITU za telekomunikacijsko standardizacijo (ITU-T) je eden od treh glavnih oddelkov znotraj organizacije in je odgovoren samo za usklajevanje standardov za telekomunikacije.

ITU-T izdeluje svetovne standarde za vsa področja telekomunikacij. Mednarodni standardi (priporočila) postanejo obvezni šele, ko so sprejeti kot del nacionalnega prava, vendar imajo standardi ITU, kot specializirane agencije, večjo uradno mednarodno težo kot standardi večine drugih organizacij za razvoj standardov, ki objavljajo sorodne specifikacije. Večino dela ITU-T opravijo njegovi sektorski člani in pridruženi člani, tehnično delo pa vodijo študijske skupine, ki jih sestavljajo telekomunikacijski strokovnjaki z vsega sveta.

2.2.2 Drugi akterji

2.2.2.1 Certifikacijski organi

Certificiranje je proces preskušanja, v okviru katerega se oceni, ali subjekt upošteva določene zahteve in merila, ter izda certifikat o skladnosti z merili in zahtevami. Merila, ki so predmet ocenjevanja, so lahko na primer zahteve, določene v posebnem standardu.

Vsaka organizacija lahko pristopi k dejavnostim certificiranja in podjetja se lahko certificirajo sama. Organizacije lahko uporabljajo tudi storitve zunanjega in neodvisnega **certifikacijskega organa**, ki namesto njih opravi oceno in izda certifikat, ki tretjim stranem jamči, da organizacija upošteva zahteve. Akreditirani certifikacijski organi so organi, ki so od nacionalnega akreditacijskega organa pridobili potrdilo tretje stranke o kakovosti. Ti organi imajo pooblastilo nacionalnih vlad, da ocenijo in akreditirajo druge organizacije, ki želijo opravljati storitve certificiranja, preskušanja, pregledovanja in umerjanja. V tem trenutku je pri nacionalnih akreditacijskih organih v EU registriranih več kot 1 000 akreditiranih certifikacijskih organov.

2.2.2.2 Predstavniki organi za MSP in zainteresirane strani družbe

Evropska komisija sofinancira evropske predstavnikiške organe, da bi pri pripravi osnutkov standardov zagotovila upoštevanje interesov MSP, potrošnikov, delavcev in okoljevarstvenih skupin.

Združenje NORMAPME aisbl⁴ trenutno prejema evropska sredstva za zastopanje **interesov MSP** v evropskem sistemu za standardizacijo. Združenje je članska organizacija, katere člani so pretežno evropska poklicna združenja, ki zastopajo MSP iz različnih sektorjev industrije. NORMAPME kot pridruženi član CEN in CENELEC ter član z glasovalnimi pravicami v ETSI lahko zagotovi strokovnjake, ki neposredno sodelujejo pri pripravi osnutkov evropskih standardov.

Finančna podpora EK organizaciji omogoča, da zagotavlja storitve podpore, ki MSP pomagajo

⁴ www.normapme.eu

pridobiti informacije o standardih in standardizaciji ter bolje uporabiti standarde in dejavnosti sodelovati pri njihovem razvoju. Pomemben del dejavnosti združenja je vodenje skupine izvedencev, ki zastopajo interese MSP v različnih tehničnih odborih evropskih organizacij za standardizacijo in ISO. Združenje zagotavlja tudi različne storitve obveščanja ter se s predstavniki MSP in njihovimi člani redno posvetuje o zadevnih dogodkih znotraj evropskega sistema za standardizacijo ter uporablja njihova stališča kot vir politike standardizacije.

Drugi predstavniški organi, ki trenutno prejema evropska sredstva za podporo posebnih interesov zainteresiranih strani družbe v evropskem sistemu za standardizacijo, so ANEC⁵ (interesi potrošnikov), ECOS⁶ (okoljevarstveni interesi) in ETUI-RHES⁷ (interesi delavcev).

Leta 2013 bo začela veljati nova uredba o standardizaciji, na podlagi katere bo Evropska komisija prek razpisa za zbiranje predlogov sofinancirala (prek dotacije za poslovanje) delovanje evropskega organa, ki bo zastopal vsako od navedenih interesnih skupin.

2.3 Razvoj standardov

Zaradi številnih različnih vrst standardov ter organizacij in struktur, ki jih lahko razvijajo, proces razvoja standardov ne more biti enoten. Vendar so tehnični standardi in vsi „formalni“ standardi večinoma razviti in opredeljeni z izmenjavo znanj in prizadevanj za konsenz.

Standardizacija je odprt proces in vključuje različne zainteresirane strani, navadno so to podjetja in industrija (vključno z MSP), javni organi in organi pregona, strokovni organi, poklicna združenja, certifikacijski, zainteresirane in inšpekcijski organi, okoljevarstvene organizacije in organizacije družbe, potrošniške organizacije, sindikati, izobraževalne ustanove in raziskovalne organizacije.

V nadaljevanju pojasnjujemo razvoj formalnih standardov najprej na nacionalni in nato še na evropski ravni. Opisi temeljijo na procesih, kot

sta jih opisala BSI (Združeno kraljestvo) in CEN (Evropa), in čeprav večina nacionalnih organov za standardizacijo (NOS) in evropskih organizacij za standardizacijo (EOS) uporablja podobne procese, se med posameznimi NOS in tremi EOS lahko pojavijo malenkostne razlike.

2.3.1 Razvoj nacionalnih standardov

NOS si prizadevajo zagotoviti, da razvoj standardov temelji na resničnem konsenzu na nacionalni ravni, in si zato prizadevajo pritegniti vse zadevne nacionalne skupine zainteresiranih strani z večjim interesom v določenih projektih standardizacije.

Priprava osnutkov formalnih standardov je zaupana tehničnemu odboru, ki nato ustanovi eno ali več delovnih strokovnih skupin ali komisij. Urejajo jo posebna pravila, ki jih treba upoštevati. Ta pravila zagotavljajo, da se pri razvoju standardov upoštevajo načela preglednosti, odprtosti, nepristranskosti, konsenza, učinkovitosti, primernosti in konsistentnosti. Osutek posameznega standarda se na različnih stopnjah priprave predloži zadevnemu tehničnemu odboru, ki k osnutku predloži svoje pripombe, besedilo prečisti in ga odobri.

Čas od začetka priprave do dokončne različice standarda je različen in lahko traja le nekaj mesecev ali nekaj let, vendar pa razvoj nacionalnih standardov navadno traja od 12 do 15 mesecev.

Celoviti nacionalni standardi se razvijajo v uradnem dvostopenjskem procesu, ki vključuje pripravo osnutka in posvetovanja, katerega cilj je doseči konsenz in čim večji prispevek zainteresiranih strani. Na začetku se pobuda o novem projektu za razvoj standarda dodeli tehničnemu odboru, v katerem so različne zainteresirane strani. Ta odbor nato začne s pripravo osnutka, h kateremu na različnih stopnjah njegovega razvoja predloži svoje pripombe. Ko je dokončni osutek standarda pripravljen, NOS začne javno obravnavo, s katero akterjem, ki pri pripravi osnutka niso sodelovali, omogoči predložitev pripomb. Odbor vse pripombe prouči, nato pa pripravi dokončni posodobljeni osutek standar-

⁵ www.anec.eu

⁶ www.ecostandard.org

⁷ www.etui.org

da, o katerem uradno glasuje. Če odbor osnutek odobri, ga NOS objavi kot uradni nacionalni standard in ponudi v prodajo, da ga industrija lahko začne uporabljati.

Zasebni standardi so usmerjeni k strankam in jih financirajo zasebniki ter nastanejo ob soglasju zainteresiranih strani. Ti standardi niso pripravljene s pomočjo celovite javne obravnave, ampak ob doslednem upoštevanju običajnih pravil o pripravi osnutkov standardov. Sam postopek procesa od začetnega določanja do dokončne objave je še vedno strog, vendar je razvoj zasebnih standardov pogosto hitrejši od razvoja formalnih standardov.

2.3.2 Razvoj evropskih standardov

Tudi evropski standardi se razvijajo in opredeljujejo z izmenjavo znanj in s prizadevanji za konsenz. Večino evropskih standardov predlaga industrija, pri njihovem razvoju pa sodelujejo druge zainteresirane strani. Približno 30 % evropskih standardov je pripravljene na podlagi zahtevkov (ali pooblastil), ki jih Evropska komisija predloži EOS v okviru zakonodaje ali politik EU.

Celovite evropske standarde (EN) razvijata CEN in CENELEC po načelu „nacionalnih delegacij“. Za pripravo osnutkov in glasovanje o evropskih standardih se ustanovijo tehnični odbori, ki jih sestavljajo nacionalne delegacije (predstavniki vsakega nacionalnega zrcalnega odbora). Te „nacionalne zrcalne odbore“ ustanovijo NOS, kar vsem zainteresiranim stranem (podjetjem, potrošnikom, javnim organov, NVO itd.) omogoča sodelovanje pri oblikovanju standarda na nacionalni ravni in v lastnem jeziku. Nacionalni zrcalni odbori s prispevki sodelujejo pri pripravi osnutkov na evropski ravni, po njihovi pripravi pa odločijo, kako bo država glasovala, ko bo standard predstavljen na evropskem tehničnem odboru. Razvoj evropskih standardov tako temelji na najrazličnejših prispevkih številnih različnih zainteresiranih strani iz mnogih različnih držav, pri čemer akterjem za predložitev svojih prispevkov ni treba potovali na sestanke evropskega tehničnega odbora. Enako kot formalni nacionalni standardi so tudi evropski standardi pred gla-

sovanjem o sprejetju na evropskem tehničnem odboru predmet celovite javne obravnave.

Tudi delo ETSI poteka v odborih (oziroma „tehničnih organih“), vendar članska podjetja in organizacije pri pripravi osnutkov standardov in postopku glasovanja večinoma sodelujejo neposredno (in ne prek nacionalnih delegacij). ETSI pri razvoju formalnih evropskih standardov upošteva enake procese kot CEN in CENELEC ter deluje po načelu nacionalnih delegacij.

MSP lahko pri razvoju evropskih standardov zato v glavnem sodelujejo na nacionalni ravni ali prek nacionalnih organov za standardizacijo oziroma nacionalnih odborov ali prek nacionalnih poklicnih združenj, ki zastopajo različne sektorje gospodarstva in industrije. Sodelujejo lahko tudi prek enega od evropskih poklicnih združenj, zvez in interesnih skupin, ki so pogosto dejavni pri razvoju evropskih standardov. Tudi evropski organ, ki zastopa MSP pri standardizaciji (glej poglavje 2.2.2), je ena od poti, po kateri lahko MSP prispevajo k razvoju evropskih standardov.

Prednosti standardov (družbene in ekonomske prednosti)

To poglavje vodnika vsebuje opis številnih pozitivnih prednosti, ki jih prinašajo standardi. Uvodoma so opisani vplivi standardov na rast, konkurenčnost in inovativnost, temu pa sledijo dokazi o makroekonomskih učinkih standardov. V nadaljevanju so opisane prednosti, ki jih MSP lahko prinašata uporaba standardov in udeležba pri standardizaciji.

3.1 Pomen standardov za rast, konkurenčnost in inovativnost

Evropska komisija je pred kratkim opredelila svojo strateško vizijo za evropske standarde⁸, v kateri je poudarila pomembno vlogo standardov in standardizacije pri podpiranju inovativnosti, rasti in konkurenčnosti v Evropi.

Standardi lahko podpirajo **inovativnost** in spodbujajo prevzemanje novih tehnologij na številne načine. Še pomembneje je, da lahko kodificirajo in razširjajo najnovejši tehnološki razvoj z različnih področij ter zapolnijo vrzel med

raziskavami in končnimi izdelki ali storitvami. Ko so informacije o inovacijah kodificirane v standardih, postanejo na voljo vsakomur, zato lahko podjetja univerze in raziskovalne organizacije uporabijo ta znanja za sprejetje inovacij ali snovanje novih zamislih.

Standardi so uporabni zlasti pri razširjanju znanj v industrijah, v katerih morajo izdelki in procesi, ki jih zagotovijo različni ponudniki, delovati vzajemno. V teh primerih standardi olajšujejo uvedbo inovativnih izdelkov tako, da zagotavljajo **interoperabilnost** med novimi in starimi izdelki, storitvami in procesi. Standardi so podlaga za uvedbo novih tehnologij in inovacij ter zagotavljajo vzajemno združljivost izdelkov, sestavin in storitev, ki jih dobavijo različna podjetja. Tako omogočajo tudi mednarodno trgovino, saj zagotavljajo združljivost in interoperabilnost na različnih trgih.

Pomembna je tudi njihova vloga pri podpiranju **konkurenčnosti** evropskih podjetij na svetovnem trgu, saj podjetjem pomagajo izboljšati izdelke in storitve, ki jih ponujajo, ter omogočajo dostop do tujih trgov in podjetij. Standardi spodbujajo trgovino, saj znižujejo stroške in zmanj-

⁸ Sporočilo Strateška vizija za evropske standarde (COM(2011) 311)).

šujejo informacijsko asimetrijo med ponudbo in povpraševanjem, zlasti pri čezmejni trgovini. Zlasti evropski in mednarodni standardi so močno sredstvo za povečanje konkurenčnosti MSP, ker odpravljajo tehnične ovire za čezmejno trgovino in MSP omogočajo dostop do širših trgov.

Standardi krepijo konkurenčnost evropskih podjetij z zniževanjem stroškov ter lažjim nakupom in prodajo izdelkov in storitev ter tako prispevajo h **gospodarski rasti** in ustvarjanju delovnih mest. Zlasti evropski standardi so ključen instrument konsolidacije enotnega trga ter ponudnikom in kupcem izdelkov in storitev na javnih in zasebnih sektorjih pomagajo znižati nepotrebne stroške. V naslednjem oddelku so predstavljene nekatere študije, ki so poskušale ovrednotiti prispevek standardov h gospodarski rasti.

Standardizacija je lahko tudi zelo učinkovito **orodje politike**. Standardi dopolnjujejo nacionalne in evropske politike, z njihovo pomočjo pa podjetja in drugi akterji lažje upoštevajo zadevno zakonodajo. Pomagajo lahko, na primer, zagotoviti pravilno delovanje enotnega trga, bolje zaščititi potrošnike, delavce in okolje ter spodbujati visoko stopnjo družbene vključenosti. Vedno pogosteje se uporabljajo tudi v podporo politikam, ki se odzivajo na vprašanja dostopnosti, podnebnih sprememb, učinkovite rabe virov in drugih področij javnih politik.

Varstvo potrošnikov je pogosto zelo pomemben element številnih standardov, zato se pogosto spreminjajo v smeri reševanja vprašanja varnosti, ki so bili razkriti s tržnim nadzorom in drugimi sredstvi. Zato so standardizacija, varnost izdelkov in tržni nadzor tesno povezani, ta vez pa bo v prihodnje še okrepljena. Zaradi standardov lahko potrošniki z večjim zaupanjem uporabljajo nove tehnologije, na primer z oceno tveganja ali merilom uspešnosti.

Standardizirajo pa se tudi že **nova področja**. Standardi so bili običajno pripravljene za tehnično usklajevanje proizvodnje, zdaj pa se razvijajo za širšo uporabo znotraj organizacij (npr. zagotavljanje usmeritev o sistemih upravljanja, storitvah ali okoljskih in družbenih vprašanjih) in uporabo znotraj različnih sektorjev gospodarstva.

3.2 Makroekonomski in družbeni učinki standardov

Nedavna študija o ekonomskih prednostih standardizacije (DIN, 2011) je ugotovila, da za stalno gospodarsko rast ni dovolj le ustvarjati nova znanja z raziskavami in razvojem ali uvozom znanj, temveč je treba ta znanja tudi široko razširjati, da bi jih lahko uporabilo čim večje število organizacij in posameznikov. Standardi so primerno orodje za razširjanje znanj, zlasti zaradi načina razvoja, ki temelji na pristopu od spodaj navzgor in na iskanju soglasja, ter njihove široke dostopnosti.

Strokovnjaki iz industrije iz svojih podjetij prinašajo sveža znanja, ki se dopolnijo z znanji raziskovalnih in znanstvenih organizacij ter drugih strokovnjakov in zainteresiranih strani, v standardih pa je tako zapisan najsodobnejši tehnološki razvoj. V nasprotju z informacijami iz patentov, ki so predmet pravic intelektualne lastnine, so informacije, ki jih vsebujejo standardi, nato vsem dosegljive po nizki ceni. Medtem ko so skupni stroški razvoja standardov lahko znatni (ob upoštevanju časa in prizadevanj industrije, javnih organov in drugih prispevkov strokovnjakov), je nakupna cena standardov sorazmerno nizka, saj zneski, ki jih zaračunajo organi za standarde, zadoščajo le za kritje njihovih lastnih stroškov. Standarde in informacije, ki jih vsebujejo, je zato na trgu lažje širše razširjati, pri čemer je strošek za končne uporabnike sorazmerno majhen.

Vloga standardov pri razširjanju in širjenju znanj v gospodarstvu ter njihov prispevek h gospodarski rasti, ki iz tega izhaja, sta bila osrednja tema številnih makroekonomskih študij v Evropi in drugje.

Več podrobnih ekonometričnih študij je na makroekonomski ravni dokazalo jasno povezavo med standardizacijo v gospodarstvu, produktivnostjo in **splošno gospodarsko rastjo**. Čeprav se ocene posameznih študij razlikujejo, je rast kataloškega seznama standardov v preteklih letih mogoče splošno oceniti na od 12,5 % do 25 % rasti produktivnosti v tem obdobju (oziroma rast BDP od 0,3 % do 1 % na letni ravni), odvisno od opazovane države.

Ena zgodnejših študij, ki je proučevala vpliv standardov na gospodarstvo v Nemčiji (DIN, 2000), je ugotovila, da so bile informacije iz standardov in tehničnih pravil med letoma 1961 in 1996 vredne 1 % bruto domačega proizvoda države oziroma 15,8 milijarde EUR po cenah iz leta 1998. Čeprav je ta študija ugotovila tudi, da so povečane zaloge investicijskega blaga največji posamezni dejavnik, ki pojasni gospodarsko rast, je bila razpoložljivost zalog ustreznih standardov drugi največji dejavnik (in skoraj desetkrat pomembnejša od „plodov“ inovacij).

Sorodni metodološki pristopi so bili pozneje uporabljeni za ocene učinka v drugih državah v podobnem obdobju in tudi te so ugotovile podobne rezultate. Vse te nacionalne študije so dokazale, da standardi pozitivno vplivajo na gospodarsko rast z boljšim širjenjem znanj, njihov prispevek k stopnjam rasti pa je bil ocenjen na 0,8 % v Franciji in Avstraliji, 0,3 % v Združenem kraljestvu in 0,2 % v Kanadi.

Študija vlade Združenega kraljestva iz leta 2005⁹ o portfelju nacionalnih standardov je pokazala, da standardi k narodnemu gospodarstvu prispevajo do 2,5 milijarde GBP na letni ravni in obsegajo 13 % rasti produktivnosti dela v Združenem kraljestvu ter da zagotavljajo okvir za trajnostno rast in donosnost prek učinkovitejšega poslovanja podjetij. Pred kratkim posodobljena nemška študija¹⁰ je ugotovila gospodarske ugodnosti za nemško gospodarstvo na letni ravni v znesku 16,77 milijarde EUR oziroma 0,72 % celotnega BDP države.

Nekatere ekonometrične študije so začele proučevati povezavo med **trgovino in standardi**, ki odpravljajo tehnične ovire za trgovino. Splošni vzorec, ki so ga te študije najpogosteje ugotovile, je bil, da uporaba mednarodnih standardov v neki državi poveča izvoz iz te države in uvoz vanjo, medtem ko uporaba nacionalnih standardov poveča izvoz iz nje.

Druge študije so obravnavale povezavo med **standardi in inovativnostjo**. Čeprav se včasih zdi, da standardi ovirajo inovativnost, je na podlagi dokazov iz številnih podrobnih študij

mogoče sklepati o nasprotnem. Raziskave inovativnih podjetij so ugotovile, da številna podjetja poročajo o standardih kot o viru informacij, ki dejansko pomagata pri njihovih inovacijskih dejavnostih.

3.3 Prednosti uporabe standardov za MSP

Standardi so privedli do znatnih prednosti za posamezna evropska podjetja in industrije, MSP pa zagotavljajo ključno konkurenčno prednost. Zaradi njih je življenje lažje in vamejše, ustvarjajo enotne pogoje konkuriranja, omogočajo dostop do najnaprednejše tehnologije in pomagajo doseči najučinkovitejšo razporeditev virov v najhujšem obdobju. Ključni so zlasti za MSP, saj odstranijo številne ovire, ki bi sicer onemogočale njihov vstop na trg in širitev znotraj njega. MSP lahko razumevanje, dostop do standardov in njihova uporaba prinesejo velike prednosti, prav tako pa tudi dejavno sodelovanje in vplivanje na njihov razvoj. V nadaljevanju so poudarjene nekatere glavne prednosti.

3.3.1 Poslovne prednosti uporabe standardov

Prednosti uveljavitve standardov za MSP so številne, jasne in oprijemljive ter lahko daleč presežejo strošek dostopa do teh dokumentov in njihovo uporabo. Na najosnovnejši ravni standardi omogočajo MSP, da v svojem poslovanju uporabijo preverjene in preizkušene dobre prakse. Podjetje spodbujajo, da se usmeri v izdelke ali storitve, ki jih zagotavlja, na procese, ki jih spremlja, in na splošni način upravljanja podjetja. Standardi zagotavljajo praktični okvir za pregled in stalno izboljšavo različnih področij ter lahko prispevajo k učinkovitosti podjetja, izboljšajo kakovost njegovih izdelkov in storitev, pomagajo pridobiti nove stranke in, ne nazadnje, zvišajo tako pomembno spodnjo mejo.

Standardi bi morali biti pomemben del kakršne koli strategije podjetja za ohranitev konkurenčnosti. Trenutne razmere, ko vlada na trgu zaostrena konkurenca in so viri omejeni, so najboljše čas za uporabo standardov in vse več podjetij se zaveda prednosti strateške uporabe

⁹ Empirična ekonomija standardov, razprava št. 12 oddelka za ekonomijo Ministrstva za trgovino in industrijo Združenega kraljestva, junij 2005.

¹⁰ Ekonomske prednosti standardizacije – posodobitev (DIN, 2011).

standardov za doseganje merljivega izboljšanja konkurenčnosti. V nadaljevanju so prikazane nekatere splošne prednosti, ki izvirajo iz uporabe standardov.

- **Boljša kakovost dobavljenega izdelka ali storitve** – Standardi lahko pomagajo MSP izboljšati in spremljati kakovost njihovega izdelka ali storitve, kar lahko poveča zadovoljstvo in vračanje kupcev ter privabi tudi nove stranke.
- **Večja zmožnost dokazovanja kakovosti izdelkov ali storitev** – MSP lahko z dokazi o upoštevanju standardov jasno dokažejo kakovost svojih izdelkov in storitev, kar bo pomagalo privabiti nove stranke in zadržati obstoječe. Upoštevanje se lahko še trdneje dokaže z neodvisno (tj. od tretje strani) potrditvijo, ki jo izda priznani certifikacijski organ.
- **Večje zaupanje v podjetje ter njegove izdelke in storitve** – Standardi podjetjem in njihovim strankam zagotavljajo, da njihovi izdelki in storitve ustrezajo najsodobnejšemu tehnološkemu razvoju. Podjetje naredijo verodostojno in povečajo zaupanje njegovih strank, saj dokazujejo zavezanost h kakovosti, varnosti in zanesljivosti. Standardi ponujajo zagotovila in krepijo zaupanje, mnenje potrošnikov o podjetjih, ki jih uporabljajo, pa je boljše od tistega o podjetjih, ki jih ne uporabljajo.
- **Boljša javna podoba podjetja** – Standardi lahko pomagajo MSP pri trženju izdelkov in storitev v mednarodnem okolju. Standardi in povezane certifikacijske znamke so široko priznani in spoštovani znaki zavezanosti h kakovosti, njihov prispevek k javni podobi podjetja, njegovim dejavnostim trženja ter vsebini različnih ponudb in nastopov pa se lahko izkaže kot ugoden.
- **Zmožnost sodelovanja in trgovine prek uporabe skupnega „jezika“** – Večina standardov vsebuje skupne definicije in izraze za uporabo znotraj industrije. Ta kodifikacija znanj lahko podjetjem pomaga učinkoviteje sodelovati, oblikovati strateškaavezništva in trgovati. Standardizirani izrazi in definicije zagotavljajo jasnost in razumljivost ter lahko poenostavijo komunikacijo med različnimi strokovnimi področji in med subjekti na različnih straneh mednarodnih mej.
- **Interoperabilnost različnih izdelkov in sistemov** – Standardi zagotavljajo zbirko usklajenih pravil in standardnih metod, kar omogoča visoko raven funkcionalnosti, interoperabilnosti in združljivosti izdelkov in storitev ter tako okrepi njihovo tržno sprejemanje.
- **Boljša zmožnost čezmejnega trgovanja in izvoza** – Uporaba evropskih in mednarodnih standardov nekemu MSP pomaga pri dostopu in vstopu na veliko širše evropske in mednarodne trge ter pomaga pri trženju in sprejemanju njegovih izdelkov na teh trgih. Uporaba standardov kot dela izvozne strategije lahko ustvari nove poslovne priložnosti in poveča prodajo ob nižjih transakcijskih stroških.
- **Boljša zmožnost izpolnjevanja zakonodajnih zahtev in predpisov** – Uporabniki standardov se zanašajo na trdna in dobro sprejeta strokovna znanja, se zavedajo zahtev, ki jih morajo izpolniti njihovi izdelki in storitve, ter lahko svojo zanesljivost in varnost dokažejo s standardiziranimi metodami preskušanj. Harmonizirani evropski standardi zagotavljajo neposredno domnevo skladnosti z evropsko zakonodajo – to MSP omogoča, da svoj izdelek ali storitev ponujajo na evropskem trgu brez potrebe po nadaljnjem ocenjevanju skladnosti z zahtevami. Ker standardi odražajo trenutno stanje tehnologije, lahko podjetjem pomagajo zmanjšati tveganje glede odgovornosti na drugih področjih. Ko gre za odgovornost, zakonodajalci pogosto v izhodišču pomislijo na uporabo splošne klavzule, ki določa, da mora zasnova tehničnih izdelkov ustrezati priznanim tehničnim pravilom, kot so standardi.
- **Boljši dostop do javnih naročil in uspešnost pri njih** – Standardi kodificirajo stanje tehnološkega razvoja inovativnih izdelkov in storitev ter so pogosto uporabljeni kot referenčni dokumenti pri javnih naročilih. Zaradi

upoštevanja standardov je mogoče lažje izpolniti zahteve pravil o javnih naročilih, poleg tega pozitivno vplivajo na oceno podjetja.

- **Boljši dostop do najnaprednejših tehnoloških znanj** – Standardizacija podjetjem omogoča, da imajo dostop do najnovejših informacij in znanj za njihov sektor o tržnih gibanjih, razvoju stanja tehnike, dobrih poslovnih praksah in najnovejših tehnologijah. To zagotavlja dostop do novih znanj, zniža vire, ki se nepotrebno porabijo za podvajanje raziskav in razvoja, izboljša zmožnost MSP za inovativnost, pomaga pri razvoju novih izdelkov in storitev ter jim omogoča konkurenčnost na svetovnem trgu pod enakimi pogoji delovanja. Standardizacija omogoča MSP, da izrabijo tudi največjo konkurenčno prednost pred velikimi podjetji, tj. velikost, zaradi katere so dinamični in prožni, kar jim omogoča, da inovacije uvedejo hitro.
- **Boljše notranje upravljanje in načrtovanje tveganj** – Podjetja, ki sprejmejo standarde, so bolj pripravljena odzivati se na morebitna vprašanja in probleme, kot sta nedelovanje sistema IT ali izpad v verigi dobave. To pa zato, ker so jim standardi pomagali izboljšati poslovne procese, uveljaviti dobre prakse ter strukturirano spremljati napredek in rezultate.
- **Nižji stroški** – Standardi pripeljejo do nižjih stroškov z omogočanjem množične proizvodnje in nabave na svetovnem trgu, racionalizacije procesov, nižjih stroškov poslov in informacij, nižjih stroškov prilagoditev in krajšega razvoja ter učinkovitejših dejavnosti in boljšega upravljanja. Ta znižanja stroškov lahko pomembno prispevajo k donosnosti.
- **Večja konkurenčnost** – Standardi pomagajo odpirati trge, saj strankam omogočajo primerjati ponudbe različnih ponudnikov, zaradi česar pa majhna in pred kratkim ustanovljena podjetja lažje konkurirajo večjim in bolj uveljavljenim. MSP lahko prinesejo konkurenčno prednost, jim pomagajo mednarodno konkurirati večjim podjetjem pod enakimi pogoji in vstopiti na nove ali utečene trge.

3.3.2 Poslovne prednosti udeležbe pri standardizaciji

Za številna MSP je dejavna udeležba pri standardizaciji strateška dejavnost, ki prinaša kratkoročne in dolgoročne prednosti ter konkurenčno prednost. Dejavno sodelovanje pri razvoju prinaša dodatne prednosti poleg tistih, ki jih lahko pridobijo le z uveljavitvijo standardov, ko so ti naposled objavljeni. V nadaljevanju so prikazane nekatere splošne prednosti, ki izvirajo iz **udeležbe pri standardizaciji**.

- **Priložnost za učenje in razpravo o zamislih z drugimi** – Dejanski proces standardizacije ponuja MSP priložnosti, da od sebi enakih pridobijo informacije in znanja ter opazujejo tržno dogajanje. Pretok zamisli, ki vsak dan poteka na standardizacijskih odborih, je izjemen in te razprave lahko vodijo do novih zamisli ali pa spodbudijo prihodnje inovacije.
- **Edinstvena priložnost za navezovanje stikov** – Standardizacija je proces, ki zagotavlja edinstven prostor za navezovanje stikov s strankami, poslovno skupnostjo, dobavitelji, potrošniki, uporabniki, vlado in zakonodajnimi organi. Sodelovanje pri standardizaciji o točno določeni temi z drugimi zainteresiranimi stranmi, ki se ukvarjajo z istim vprašanjem, vam omogoča razširiti vašo mrežo stikov ter odkriti možnosti za prihodnje sodelovanje in poslovna partnerstva. Sodelovanje omogoča MSP, da navežejo stike z zainteresiranimi stranmi ter imajo pravočasen dostop do njihovih zamisli, želja in potreb.
- **Priložnost za dvig javne podobe** – Prepoznavnost MSP znotraj njihove industrije in med strankami bo večja zaradi njihove dejavne in vodilne vloge pri standardizaciji na nekem področju in ta status lahko MSP uporabijo pri strankah kot orodje trženja in promocijskih dejavnosti.
- **Priložnost zagotovitve, da dokončni standard najbolje ustreza tržnim potrebam** – Udeležba zagotavlja edinstveno priložnost za vplivanje na standarde in prispevanje k njihovi vsebini. Udeleženci lahko sprožijo

nova gibanja tržnega razvoja ter v proces vnesejo svoja stališča in tako zagotovijo, da standardi, ki se razvijajo, podpirajo strategijo in poslovne potrebe njihovega podjetja in morebiti znižajo kakršne koli stroške, potrebne za prilagoditev. Samo podjetja, ki so pri standardizaciji dejavna na nacionalni ravni, lahko zagotovijo, da bodo njihovi interesi zastopani v evropskih ali mednarodnih organizacijah za standarde, ne nazadnje pa tisti, ki določajo standarde, bolj vplivajo na trg.

- **Pravočasen dostop do informacij in poznavanja prihodnjih standardov** – Udeležba pri standardizaciji pomeni vnaprej podrobno spoznati standarde in njihove zahteve. Sodelujoča podjetja imajo prednost pri predvidevanju in prilagajanju na trg in nove tehnologije zaradi boljšega poznavanja standardov, ki se razvijajo, zaradi česar so v boljšem položaju, da postanejo vodilna na trgu. Prek spremljanja procesa standardizacije lahko MSP predvidijo prihodnje zahteve, ustrezno prilagodijo svoje poslovanje in skrajšajo čas do začetka trženja – s tem lahko pridobijo posebno prednost pred svojimi tekmeci. Standardizacija prinaša učinkovito orodje – ki ni samo gonilo inovativnosti, ampak zagotavlja uspešen inovacijski proces.

4

Ovire, s katerimi se MSP srečujejo pri izkoriščanju prednosti standardov

V prejšnjem poglavju so bile opisane glavne poslovne prednosti uporabe standardov in udeležbe v procesu njihovega razvoja. Čeprav so te prednosti vsestransko dokumentirane in široko sprejete, zlasti pri Evropski komisiji, že dolgo velja, da se MSP pogosto ne zavedajo prednosti standardov in jih ne izkoriščajo popolnoma ter so v procesu njihovega razvoja slabo zastopani. To pa lahko vodi do tega, da MSP navedenih prednosti ne izkoristijo.

Ker MSP ne izkoristijo celotnega nabora prednosti, ki jih standardi lahko prinašajo, so omejeni njihov potencial za inovativnost, njihova rast in konkurenčnost. MSP lahko „zaostanejo“ pri novem tehnološkem in tržnem razvoju ter se znajdejo v neugodnem konkurenčnem položaju pred večjimi podjetji, ki imajo tehnične zmogljivosti in si

lahko lažje privoščijo sodelovati v procesu standardizacije.

V tem poglavju navajamo informacije in dokaze o glavnih ovirah glede standardov in standardizacije, s katerimi se srečujejo MSP, ter opredelimo glavne razloge, zakaj trenutno ponujenih prednosti niso zmožni popolnoma izkoristiti. Različne študije so izpostavile različne ovire, ki omejujejo razumevanje in uporabo standardov ali udeležbo pri standardizaciji. Nedavna študija¹¹ CEN-CENELEC je zbrala številne navedene utemeljitve in je bila uporabljena pri oblikovanju tega poglavja.

4.1 Ovire, ki omejujejo ozaveščenost MSP o standardih

Študije so izpostavile številne ovire, s katerimi se spoprijemajo MSP in ki se nanašajo na njihovo

¹¹ Dostop MSP do evropske standardizacije (Univerza Erasmus, 2009).

ozaveščenost o standardih (na splošno ali ki se nanašajo na njihovo poslovanje). Posamezna ovira ali vse skupaj lahko MSP preprečijo popolnoma izkoristiti prednosti, ki jih standardi lahko prinašajo. Nezadostna ozaveščenost lahko izvira iz pomanjkljivega zadevnega znanja zaposlenih ali iz neučinkovitega obveščanja MSP.

Izobraževanje ima lahko pomembno vlogo pri dvigu ozaveščenosti o standardih med bodočimi zaposlenimi in ustanovitelji MSP, vendar so zdajšnje prakse v Evropi majhnega obsega in razdrobljene. Da bi standarde predstavili MSP ter ta podjetja in posameznike pritegnili v standardizacijsko stroko, sta potrebna stalno usposabljanje in podpora.

Na voljo je veliko informacij o standardih, vendar so študije ugotovile, da precejšen delež MSP teh virov ne pozna in le s težavo najde ustrezne informacije ali ne zna prepoznati pomembnih. Službe Komisije so poudarile, da je zato nujno storiti več, da bi MSP postali pozorni na standarde.

MSP so lahko tudi pomanjkljivo **ozaveščeni o pomenu standardov** za njihovo podjetje ali morebitni dodani vrednosti standardov. Nezadostna ozaveščenost lahko izvira iz tega, da MSP niso zmožni uvideti ali razumeti morebitnih prednosti standardov v svojem položaju, ali ker standardizacijska stroka MSP o morebitnih prednostih ni zadostno obvestila.

Zaradi pomanjkanja strateških virov se MSP nagibajo h kratkoročnemu pogledu na svoj posel. Dolgoročnemu načrtovanju ne namenjajo veliko prostora, zato MSP ne zmorejo predvideti sprememb v svojem poslovnem okolju, kot so prihajajoči predpisi ali standardi. MSP lahko standarde zato dojamejo bolj kot nujno zlo in ne kot močno orodje za uresničevanje poslovnih ciljev, kar v resnici so.

Prek spodbujanja in pojasnil o tem, kako standardi lahko koristijo MSP, ter s prikazom primerov MSP, ki so te prednosti dejansko udejanili, je mogoče dvigniti ozaveščenost in spremeniti dojemanje. Vendar so za to, da MSP dosežejo informacije, ki jih lahko prepričajo o pomenu standardov zanje, in da so te informacije ciljno

ustrezneje usmerjene, potrebni ustrezni komunikacijski kanali.

4.2 Ovire, ki omejujejo uporabo standardov v MSP

Ko se MSP zavedajo obstoja zanje uporabnih standardov, morda ne znajo poiskati ali **slediti zadevnim standardom**. To je lahko posledica načina ponudbe in dobave standardov ter zmožnosti zaposlenih v MSP, da standardom sledijo.

Medtem ko lahko splošni iskalniki MSP pomagajo najti posamezen znan standard, se iskanje ustreznih standardov in sledenje tem lahko izkaže za težavnejše ter lahko za MSP postane ovira in odvračalni dejavnik. Sledenje ustreznim standardom zahteva znanje sledilca o tem, kje, kako in kaj iskati. Zahteva tudi, da je sledilec najdene informacije več in zmožen razumeti in ugotoviti, ali ga različice standardov, ki jih najde, zadevajo ter ali so popolne in zadnje različice.

Prepletanje nacionalnih, evropskih in mednarodnih standardov ter formalnih in neformalnih standardov še dodatno zaplete sledenje standardom, saj tako MSP še težje ugotovijo, katere standarde naj uporabijo. Poleg tega nabor standardov ni statičen, saj se stari standardi spreminjajo, stalno pa se razvijajo tudi novi. Iskanje in razumevanje informacije o takem razvoju zna biti težko in viri, ki so potrebni za budno spremljanje dogajanja, niso vedno na voljo.

Tudi ko MSP vedo, katere standarde potrebujejo, sam proces **pridobivanja standardov** ni nujno lahek in premočrten. Prvi morebitni problem v zvezi s tem je povezan s stroškom nakupa standardov, ki nakup lahko ovira, čeprav se pogosto priznajo popusti. To se nanaša tudi na obseg razumevanja MSP o morebitnih prednostih uporabe standardov, saj odločitev o naložbi v standard ne bo temeljila le na njegovi ceni, temveč tudi na strošku v primerjavi s prednostmi.

Nadalje pa MSP včasih ugotovijo, da so kupili napačen standard, ali z nakupom standarda že na začetku odlašajo, saj niso prepričani, da je pravi. Razlog za to je lahko pomanjkanje razpoložljivih

informacij o področju uporabe standarda, prav tako tudi to, da pred nakupom ne morejo videti zadostnih informacij o vsebini standarda.

Po pridobitvi standardov imajo MSP lahko težave z **razumevanjem standardov**, ki izvirajo iz zahtevne tehnične vsebine, tehničnega jezika, nedosegljivosti različice v domačem jeziku, prevelikega števila sklicevanj na druge standarde, nezadostnih informacij, ki bi izpostavile razlike glede na prejšnjo različico standarda, ali pa pomanjkanja informacij o smislu besedila standarda. MSP se lahko soočajo tudi s pomanjkljivim znanjem in spretnostmi, potrebnimi za razumevanje standarda.

Večino standardov spišejo tehnični strokovnjaki, ki dobro poznajo področje in sektorje, na katerih se bo standard uporabljal, zato bi morale biti zahteve standardov zapisane nedvoumno. Vendar pa je besedilo lahko pogosto pretirano zapleteno in težko razumljivo ter nezadostno upošteva različne morebitne publike ter njihovo predhodno znanje in razumevanje obravnavane teme. Sklicevanje na druge standarde znotraj besedila je ovira, povezana z razumevanjem. Vendar vprašanje sklicevanja rešuje pred kratkim sprejeto CEN-CENELEC „Vodilo 17“¹².

Večina evropskih in mednarodnih standardov je pripravljena v angleškem jeziku, pogosto jih pripravijo posamezniki, katerih prvi jezik ni angleščina. Ob objavi so morda najprej na voljo samo v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku. To lahko pripomore k še večji zmedri in težavam MSP pri razumevanju končnega besedila standarda v državah, kjer teh jezikov ne govorijo. Če standardi niso na voljo v domačem jeziku, so težave z razumevanjem vsebine standarda še večje.

Za MSP je lahko težavna tudi **uveljavitev standardov** zaradi njihove zapletenosti ali pomanjkanja znanj, spretnosti ali virov za njihovo uveljavitev. Tudi s tem povezane številne ovire in vprašanja so podobni že navedenim, in sicer, da je razumevanje prvi korak k učinkoviti uporabi standarda.

Poleg tega se splošne spretnosti, potrebne za

uporabo in uveljavitev standardov, lahko sčasoma razvijejo prek izkušenj, kar pa je dodatna ovira za prve korake MSP v svetu standardizacije. V manjših podjetjih so lahko omejeni tudi čas in viri, ki so na voljo izključno namensko za uveljavitev standardov, ta podjetja pa imajo lahko tudi premalo izobraževalnih priložnosti za zaposlene, da bi zagotovila, da je osebje zmožno uveljaviti standard.

Razlog za uveljavitev nekega standarda je doseganje poslovnih ciljev in pomembno je, da so MSP zmožni ovrednotiti uveljavitev teh standardov in učinek njihove uporabe. Vendar so upravni delavci manjših podjetij pretežno vključeni v dnevno poslovanje in za dejavnosti, ki niso neposredno povezane s tem osnovnim procesom, ni na voljo veliko časa ali denarja. MSP uveljavitve standardov ne utegnejo ali niso zmožni oceniti, kar pomeni, da ne bodo v celoti ugotovili ali razumeli prednosti uveljavitve, se učili iz izkušenj ali prilagodili svoje uveljavitve na tej podlagi. To lahko vpliva tudi na njihovo pripravljenost, da se s standardi ukvarjajo, jih kupijo in jih uveljavijo tudi v prihodnje.

4.3 Ovire, ki omejujejo sodelovanje MSP pri razvoju standardov

MSP lahko naletijo tudi na zaporedne ovire, pri čemer jih lahko vsaka ovira pred prednostmi, ki izvirajo iz vključenosti v proces standardizacije (tj. razvoj standardov).

MSP se standardov lahko zavedajo, vendar ne **spoznajo**, da lahko pri njihovem razvoju dejavno sodelujejo in nanj vplivajo. Ta problem ima dve plati: nizko ozaveščenost MSP in zaposlenih ter nezmožnost dviga ozaveščenosti z ustreznimi in zadostnimi dejavnostmi komunikacije.

Ko se MSP zavejo, da lahko pri standardizaciji dejavneje sodelujejo, se mogoče ne **zavedajo pomena** sodelovanja ali njegovih morebitnih prednosti (poglavje 3.2.2). Morda težko ocenijo, ali bi bilo sodelovanje vredno naložbe.

Ko se MSP zavejo pomena razvoja standardov in

¹² www.cencenelec.eu/sme/standards/pages/guide17.aspx.

jih ta tudi zanima, jim lahko težave predstavlja **sledenje** ustreznim projektom razvoja standardov. Pri tem jih lahko ovirata način zagotavljanja informacij in zmožnost zaposlenih MSP, da sledijo ustreznim projektom za standarde.

Pomemben razlog za neudeležbo in **nesodelovanje** pri standardizaciji je preprosto neozaveščenost o procesu standardizacije. Pomanjkanje virov (denarja, časa, spretnosti in znanj) je drugi razlog, pri tem pa so stroški udeležbe, izraženi v obliki vložka časa, potnih stroškov in članarin, lahko za MSP sorazmerno večji. Ker so MSP pogosto nezadostno zastopani v procesu standardizacije, lahko ugotovijo, da so standardi slabo prilagojeni njihovim potrebam. Tveganje je, da se posebni interesi MSP v nastalih standardih ne bodo pravilno upoštevali, o tem pa MSP izvejo šele po njihovi objavi.

Sodelovanje ne pomeni nujno **dejanske vključenosti**. Drugi sodelujoči lahko neki MSP ne upoštevajo le zato, ker je MSP, in tudi vprašanja, ki jih predloži neka mednarodna družba, imajo lahko zavestno ali nezavedno večji pomen. Raziskave kažejo, da je vloga posameznikov pri standardizaciji lahko odločilna, vendar jo lahko določajo spretnosti in znanja udeleženih predstavnikov ter koliko so ti pripravljeni dejavno in učinkovito sodelovati.

Vključenost v standardizacijo je dolgoročna naložba, ki pa jo morajo biti MSP zmožni **ovrednotiti**. Stroški nastanejo prej kot ugodnosti, zato se je treba med procesom nenehno osredotočati na prednosti in tako upravičiti vključenost. MSP mogoče niso zmožni ovrednotiti učinkovitosti svoje vključenosti ali pa ta pomemben korak zanemarijo, kar lahko sčasoma pripelje do upada podpore v podjetju in do tega, da udeležba pri razvoju standardov pristane nižje na lestvici prednostih nalog, kot bi bilo optimalno.

Ne nazadnje inovativni MSP mogoče želijo začeti **dejavnosti za novo standardizacijo**, ker potrebujejo standarde, s katerimi bi zagotovili tržni uspeh nekega izuma. Morda pa ne vedo, kako se tega procesa lotiti, ali nimajo časa in virov, da bi vodili začetek novega dela.

5

Ukrepi v podporo uporabi standardov v MSP

– kako lahko pomaga naložba strukturnih skladov

To poglavje vodnika vsebuje informacije o različnih ukrepih, ki bi jih lahko ali bi jih bilo treba sprejeti za zagotovitev dejavne naravnosti MSP do standardov, vključenosti v proces standardizacije ter izkoriščanja vseh prednosti te vključenosti.

5.1 Uvod

Evropska listina za mala podjetja (2000) je poudarila pomen MSP pri podpori konkurenčnega položaja Evrope ter pozvala Evropsko komisijo in države članice, naj okrepijo tehnološke zmogljivosti malih podjetij. Akt za mala podjetja za Evropo (2008) je pozneje poudaril pomen podpiranja večjih stopenj udeležbe pri standardizaciji in večje uporabe standardov med evropskimi MSP.

Da bi MSP (in tako tudi širše gospodarstvo) izkoristili prednosti standardov in standardizacije, podrobneje predstavljene v poglavju 3, jih je treba podpirati in spodbujati pri premagovanju problemov in ovir, opredeljenih v poglavju 4, pri izko-

riščanju standardov, ki že obstajajo, in dejavnem sodelovanju pri razvoju prihodnjih standardov.

Natančneje bi organi upravljanja morali v okviru uporabe strukturnih skladov proučiti ukrepe podpore za MSP, povezane z inovativnostjo in podjetništvom, ki bi prispevali k naslednjim ciljem:

- **MSP bi morali spoznati pomen in vpliv standardov**
MSP bi morali biti ozaveščeni o tem, kaj so standardi, kateri standardi so trenutno na voljo ter so za njih uporabni. Zavedati bi se morali tudi morebitnih prednosti, ki jih prinašata razumevanje in uveljavitev standardov. V nasprotnem primeru je treba dvigniti ozaveščenost MSP in njihovo razumevanje standardov (na splošno in v smislu posebnih standardov) ter prednosti njihove uveljavitve in uporabe.
- **MSP bi morali popolnoma izkoristiti ustrezne obstoječe standarde**
MSP bi morali biti zmožni poiskati, dostopati do vseh standardov, ki so na voljo za njihovo

vo poslovanje, in jih učinkovito uporabljati. V nasprotnem primeru je treba MSP podpirati in spodbujati, da opredelijo ustrezne standarde, jih pridobijo in uveljavijo. Poleg tega bo morda treba MSP pomagati pri razumevanju in uveljavitvi standardov, zlasti kadar so ti razviti brez znatnega sodelovanja MSP.

- **MSP bi morali dejavno sodelovati pri standardizaciji**

MSP bi morali razumeti, kaj je sistem standardizacije, kako se vanj vključiti (predlagati nove standarde in sodelovati pri spremembah starih) ter katere so kratko- in dolgoročne prednosti sodelovanja v tem procesu. Morali bi biti zmožni zagotavljati učinkovite prispevke in dejavno sodelovati pri razvoju standardov. V nasprotnem primeru je treba dvigniti ozaveščenost o procesu standardizacije in priložnostih za MSP ter jih podpirati in spodbujati, da k procesu konstruktivno in občutno prispevajo.

Poglavja spodaj povzemajo glavna vprašanja, s katerimi se je treba spoprijeti na vsakem od teh področij, nato pa uvesti rešitve, ki bi lahko bile odziv na ta vprašanja in bi se uveljavile na regionalni ravni.

Evropska komisija in organi za standardizacijo že podpirajo različne pobude za izboljšanje standardizacije na **evropski ravni**¹³, ki bi bila ustrežnejša in koristnejša za MSP. Številne različne pobude so bile sprožene tudi na **regionalni ali nacionalni ravni** v različnih delih Evrope, ki bi se lahko koristneje širše uveljavile. Vodnik je namenjen osvetlitvi teh pobud, sledijo pa tudi nekateri primeri.

MSP bi sredstva lahko prejela neposredno, npr. kot del financiranja dotacije za raziskovalni in inovacijski projekt, ali pa s pomočjo sistemov inovacijskih bonov MSP, ki bi omogočali dostop do storitev podpore standardizaciji, ki jih ponujajo ustrezni posredniki.

Večinoma se zdi, da so posredniške organizacije – kot so poklicna združenja, gospodarske zbornice, centri inovativnosti ali sorodne organizacije – najprimernejši neposredni prejemniki

denarja strukturnih skladov za zagotovitev svetovanja in usmerjanja v zvezi s standardizacijo za posameznike in MSP, vključno z morebitnim zagotavljanjem stalnega komunikacijskega kanala med standardizacijsko stroko na nacionalni ali mednarodni ravni ter posameznimi MSP v posamezni regiji. Te organizacije so v prednosti, saj poznajo lokalne/sektorske okoliščine ter so povezane z nacionalnimi in mednarodnimi sistemi. Delujejo lahko kot dejavni centralizirani prevodniki informacij o standardih ter kot viri za nadaljnje svetovanje in usmerjanje posameznih podjetij.

Organi upravljanja, ki nameravajo razviti ukrepe, ki lahko pomagajo MSP bolje izrabiti standarde, naj bi se o svojih zamislih naprej pogovorili z nacionalnimi organi za standardizacijo (za podrobnosti glej oddelek 6.4).

5.2 Ozaveščanje MSP o standardih in njihovih prednostih

5.2.1 Ozaveščenost o standardih

MSP se morda ne zavedajo obstoja standardov (na splošno), ali ne razumejejo, kaj so standardi, ali se ne zavedajo posebnih standardov, ki so za njih pomembni. Ko izvejo za ustrezne standarde, pa jim je lahko težko poiskati zadevne standarde in jim slediti.

Nezadostno ozaveščenost o standardih lahko povzroči standardizacijska stroka z nejasnim in neučinkovitim obveščanjem MSP o standardih. Pobude za izboljšanje tega položaja bi morale zato biti usmerjene v dejavnosti za dvig ozaveščenosti, pri čemer bi morale uporabiti eno ali več oblik komunikacije in biti ciljno usmerjene v posebne skupine MSP.

Na voljo je veliko možnih **dejavnosti komunikacije**, ki bi jih lahko financirali za dvig ozaveščenosti o standardih. Vključevale bi lahko izvajanje nacionalnih ali regionalnih medijskih kampanj (časopisi, radio, televizija, spletne strani itd.), razvoj informacijskega gradiva za objavo ali splet, vodnike ali priročnike za uporabnike, organiziranje konferenc s predstavivami predstavnikov standardizacijske stroke, organiziranje

¹³ Za podrobnosti glej [ftp://ftp.cencenelec.eu/EN/SMEs/News/Publications/SMEs.pdf](http://ftp.cencenelec.eu/EN/SMEs/News/Publications/SMEs.pdf).

izobraževalnih dogodkov in objavo vzorčnih študij primerov o obstoječih standardih. Vsekakor bi ta prizadevanja morala biti usmerjena v dvig splošne ozaveščenosti in razumevanja o standardih, vendar tudi v zagotavljanje bolj ciljno usmerjenih informacij o posameznih standardih, ki zadevajo različne skupine MSP. Informacije bi ne glede na obliko morale ustrezati potrebam ciljnih MSP ter si prizadevati, da spodbudijo novo ali povečano zanimanje za standarde in njihovo razumevanje.

Posredniške organizacije – kot so poklicna združenja, gospodarske zbornice, centri inovativnosti ali sorodne organizacije – imajo lahko ključno vlogo pri zagotavljanju stalnega komunikacijskega kanala med standardizacijsko stroko na nacionalni ali mednarodni ravni ter posameznimi MSP v posamezni regiji z vključevanjem vprašanj standardizacije v svoje napredne dejavnosti poslovne in inovacijske podpore. Te organizacije imajo prednost, saj poznajo lokalne/sektorske okoliščine ter so povezane z nacionalnimi in mednarodnimi sistemi. Delujejo lahko kot dejavni centralizirani prevodniki za informacije o standardih ter kot viri za nadaljnje svetovanje in usmerjanje posameznih podjetij. V nekaterih delih Evrope so v takih organizacijah že bile ustanovljene namenske informacijske točke, ki so bile uspešne pri dvigu stopenj ozaveščenosti MSP.

CEN-CENELEC je objavil kratko brošuro o tem, kako lahko poklicna združenja in organi za standardizacijo pomagajo dvigniti ozaveščenost MSP o standardih in spodbujajo njihovo udeležbo¹⁴.

Primeri pobud

Slovaška – Ministrstvo za gospodarstvo zagotavlja financiranje medijskih kampanj (v časopisih, na radiu, televiziji, spletnih straneh) o standardih in standardizaciji, ki si prizadevajo povečati pozornost podjetnikov.

Nizozemska – Inštitut za standardizacijo NEN prek gospodarskih zbornic zagotavlja informacije o standardih za novoustanovljena podjetja. Ko se ta registrirajo pri zbornici, prejmejo informacijsko gradivo o zadevah, pomembnih za podjetnike, vključno z listom o standardih in standardizaciji.

Nemčija – Elektrotehniški odbor DKE objavlja ciljno usmerjene informacije o naborih zadevnih elektrotehniških standardov v svojih posebnih revijah in glasilih.

Danska – Nacionalni organ za standardizacijo ponuja spletni „komplet za začetnike“ o standardih in standardizaciji za MSP.

Češka – Gospodarska zbornica zagotavlja MSP informacije o standardih prek omrežja 160 lokalnih informacijskih točk.

Slovenija – Obrtna zbornica (OZS) organizira seminarje in delavnice za MSP, da bi zagotovila informacije o pomembnih nacionalnih in evropskih standardih ter o tem, kako je te standarde mogoče uveljaviti. Ti dogodki pomagajo dvigniti ozaveščenost o standardizaciji in prispevajo k večji uporabi standardov.

Italija – Elektrotehniški odbor CEI financira institucionalne konvencije, ki so vir znanj in pristojnosti o temah standardizacije, sestavljajo pa jih strokovnjaki iz MSP in njihovi predstavniki v določenih industrijah. Te konvencije pripravljajo cenovno dostopna gradiva za MSP in ponujajo tehnična strokovna znanja. Glavni cilj konvencij je razširiti kulturo standardizacije prek zagotavljanja informacij o standardih, ki obstajajo, zlasti novih.

Poljska – Poljsko obrtno združenje (ZRP) izvaja projekte izobraževanja o okoljskih standardih, da bi tako spodbujalo in razširilo njihovo uporabo v MSP.

Težave, ki jih MSP izkusijo pri **iskanju ustreznih standardov**, lahko izvirajo iz načina uvrščanja standardov na kataloške sezname in njihovega trženja ali zmožnosti MSP, da tem standardom sami sledijo, glede na številnost in raznovrstnost razpoložljivih standardov. Pobude za reševanje tega problema bi zato morale biti usmerjene v zagotavljanje ustreznih, preprostih za uporabo in preglednih informacij o razpoložljivih standardih za MSP ter v usmerjanje in podporo pri iskanju in ocenjevanju ustreznosti standardov.

¹⁴ <ftp://ftp.cenelec.eu/EN/SMEs/News/Publications/IncludingSMEsStandardisation.pdf>

Taka prizadevanja bi lahko vključevala izdelavo in razširjanje **povzetkov na ravni sektorjev** (spletnih strani, brošur) o ustreznih standardih, ki so na voljo znotraj nekega področja, ter priročnikov za uporabnike, ki predstavijo in poenostavijo posebne standarde. Lahko bi se financirali dogodki, ki bi bili usmerjeni v zagotavljanje podobnih povzetkov informacij za ciljne skupine MSP. Poleg tega, da bi ti dokumenti in dogodki predstavili ustrezne standarde, bi lahko tudi uporabno pojasnili povezave med predpisi, standardi in oceno skladnosti na nekem sektorju, kar bi MSP zelo pomagalo pridobiti jasen pregled nad zadevnimi pravili na njihovem posebnem področju. Sektorske informacije in povzetke razpoložljivih standardov bi bilo treba redno posodabljati, uporabno pa bi bilo, če bi jih spremljale zgodnje informacije o prihajajočih osnutkih in novih standardih.

MSP bi lahko prejeli inovacijske bone ali pa bi se jim dopustilo, da del prejetih dotacij za projekte raziskav in inovacij ali posojila oziroma jamstva za projekte inovacij uporabijo za pridobivanje usposabljanja o iskanju standardov in njihovem sledenju.

Znova se zdi, da so posredniške organizacije ustrezni akterji za zagotavljanje teh storitev. Njihovi predstavniki bi se lahko po potrebi usposobili za popolno razumevanje, iskanje in raziskovanje obstoječih zbirk podatkov in drugih virov informacij o naboru obstoječih standardov. Ti predstavniki bi lahko nato razširjali najnovejšo informacije o standardih ter zagotavljali svetovanje in usmerjanje o ustreznih dokumentih, ki so trenutno na voljo.

Neposredno pa bi lahko za samostojno iskanje in sledenje standardov usposabljali tudi MSP.

Primeri pobud

Luksemburg – Ministrstvo za gospodarstvo in zunanjo trgovino je financiralo prizadevanja za „zmanjšanje obsega“ vrste standardov ISO glede informacijske varnosti, da bi se znižale ovire, s katerimi se MSP spoprijemajo pri njihovi uveljavitvi. Ta pobuda vključuje delav-

nice, publikacije, spletno stran z informacijami in inštruiranje ter zajema razširjanje vrste ključnih standardov med MSP (www.cases.lu).

Poljska – Inštitut za varjenje je izvedel vrsto seminarjev in usposabljanj za MSP, s katerimi je želel na ta podjetja prenesti znanja iz določenih standardov o varjenju (www.is.gliwice.pl/en/aboutus.php).

Francija – Ministrstvo za gospodarstvo, industrijo in zaposlovanje je ustanovilo 53 „centrov konkurenčnosti“, da bi podprlo inovativnost in konkurenčnost. V okviru vsakega centra je na voljo oseba za stike za standardizacijo, ki zagotavlja splošne informacije o standardizaciji ter pomaga in svetuje pri določanju, kateri standardi in dejavnosti standardizacije so pomembni in ustrezni.

Avstrija – Poklicno združenje OVE svoje člane obvešča in izobražuje o standardih na delavnicah, predavanjih, v knjigah, s povzetki in mesečnimi novicami o osnutkih in novih objavah.

Francija – Organizacija za standardizacijo AFNOR pripravlja zbirko obrazcev, ki MSP pomagajo opredeliti standarde, ki jih bodo mogoče morali uveljaviti.

Nemčija – Odbor za standarde v strojništvu (NAM) združenja VDMA zagotavlja informacije za standardizacijske strokovnjake iz (večinoma) MSP glede osnutkov novih standardov, ki se trenutno razvijajo na evropski ali mednarodni ravni. Standardizacijski svetovalci osnutke novih standardov temeljito analizirajo in poudarijo najpomembnejše točke. Na ta način jih MSP lažje „prebavijo“ (www.nam.din.de).

5.2.2 Ozaveščenost o prednostih standardov

MSP se morda ne zavedajo prednosti standardov za svoja podjetja in zato pomena teh dokumentov kot orodij za doseganje poslovnih ciljev.

Pomanjkanje **ozaveščenosti o prednostih** pa najbrž izhaja iz nejasnega in neustreznega ko-

municiranja o „dobrih novicah“ glede standardov malim in srednjim podjetjem. Pobude za reševanje tega vprašanja bi zato morale biti usmerjene v ozaveščanje o pomenu standardov za posamezna podjetja in v poudarjanje prednosti, ki so jih drugi sorodni MSP že uresničili.

To bi lahko vključevalo razvoj **promocijskih dokumentov** ali spletnih strani s ciljno usmerjenimi informacijami o morebitnih prednostih uporabe standardov, ki bi bile podobne informacijam iz oddelka o prednostih tega vodnika ali s številnih spletnih strani organov za standarde v Evropi. Tudi razvoj, objava in razširjanje študij uspešnih primerov, v katerih so MSP uveljavili in prejeli ugodnosti standardov, je pogost način obveščanja in prepričevanja MSP o morebitnih prednostih. Te prednosti naj bi v največji možni meri zadevale ciljno publiko in zagotavljale dejanske primere nekaterih prednosti, ki so jih MSP s sorodnega področja uresničili.

V preteklosti so bile uporabljene tudi nagrade in priznanja, da bi se zbrali primeri dobre prakse o koristni uveljavitvi standardov. Ti primeri so zanimivo sredstvo, s katerim se javnost obvesti o širokih učinkih standardov in dvigne ozaveščenost, hkrati pa se spodbuja dejavna uporaba standardov v MSP.

Primeri pobud

Nemčija – Zvezno ministrstvo za ekonomijo in tehnologije in Zveza nemških industrij sta organizirala konferenco z naslovom „Uspeh s standardizacijo“, da bi poudarila pomen standardov za MSP. Predstavniki nemške vlade in industrije so na konferenci spodbujali strateški pomen standardov za MSP in pozvali k večji udeležbi združenj industrije pri razširjanju znanj, povezanih s standardi.

Portugalska – Portugalski organ za standarde že več kot desetletje izvaja program, v okviru katerega ta organizacija s podjetniki naveže neposredne stike, da bi MSP ozaveštila o prednosti uporabe standardov. S to pobudo naj bi presegli običajno pomanjkanje pozornosti MSP glede standardizacije (www.ipq.pt).

Belgija – Elektrotehniški odbor CEB-BEC na svoji spletni strani zagotavlja študije primerov „prič“ iz MSP, ki poudarjajo prednosti uporabe standardov.

Združeno kraljestvo – Institut za standardizacijo BSI je razvil vodnik za MSP, katerega cilj je MSP pojasniti pomen standardov za njihovo poslovanje in ki vključuje primere določenih MSP, ki so jim standardi koristili.

Češka – Nacionalni organ za standarde objavlja zgodbe o uspehu MSP, ki izkoriščajo prednosti standardov (www.unmz.cz/urad/prikklady-uspesnych-malych-a-strednich-podniku).

Avstrija – Nacionalni organ za standarde objavlja študije primerov, ki prikazujejo praktične izkušnje MSP, ki so standarde učinkovito in uspešno uporabili.

Nemčija – Institut za standardizacijo DIN predstavlja zgodbe o uspehu MSP v video posnetkih („Mediathek“ na naslovu: www.din.de).

Združeno kraljestvo – Tudi institut za standardizacijo BSI zagotavlja video študije primerov MSP, ki so standarde uporabili in ki jim je uporaba standardov koristila (www.youtube.com/watch?v=5n7ljxqjdQ).

Nemčija – Nacionalni organ za standarde podeljuje nagrado („Prednosti standardizacije“), ki se vsako leto dodeli podjetju, ki predloži najboljši prikaz prednosti standardov („Nutzen der Normung“ na naslovu: www.din.de).

5.3 Kako zagotoviti, da MSP obstoječe standarde popolnoma izkoristijo

5.3.1 Dostop do standardov

Ko MSP ugotovijo, da obstajajo ustrezni standardi, in razumejo morebitne prednosti, ki jih lahko ti prinesejo nekemu podjetju, se lahko soočijo s težavo njihovega pridobivanja. Težave imajo lahko pri iskanju pravih standardov (ali pa niso

prepričani, da so pravi), mogoče so njihovi viri za nakup omejeni ali kupijo napačni standard.

Težave pri dostopanju do standardov so lahko posledica tega, da informacije o vsebini ali ustreznosti standardov, ki so na voljo vnaprej, niso zadostne ali niso v dostopni in razumljivi obliki, da bi bili MSP prepričani o svojem sklepu o naložbi. MSP lahko nakupno ceno standardov dojamejo kot previsoko, kar jih pri nakupu ovira ali odvrne. Morebitne pobude za reševanje teh vprašanj bi morale biti usmerjene v zagotavljanje informacij in podpore, ki bodo MSP omogočile, da dostopajo do pravih standardov zanje, in znižale njihov strošek nakupa standardov.

Nekateri nacionalni organi za standarde že zagotavljajo posebne popuste ali nižje cene za nekatere stranke, kot so MSP, vendar je na podlagi nekaterih dokazov mogoče sklepati, da nakupna cena še vedno ovira nakup, zlasti tistim, ki slabo ali sploh ne poznajo standardov in nimajo izkušenj z njihovo uporabi ter prednostmi. Zagotavljanje boljših informacij o standardih, o njihovem vplivu in prednostih lahko pomaga MSP, da bolje pretehtajo stroške in koristi nakupa standardov, dopušča pa tudi, da bi se lahko MSP zagotavljale nadaljnje finančne spodbude v obliki subvencij, nižjih cen ali brezplačnega dostopa do standardov. Mogoče bi bilo tudi, da bi sektorske organizacije, trgovinski organi ali skupine MSP lahko kupile paket ali sveženj standardov po posebni ceni, ki bi ga uporabljali njihovi člani ali bi ga mednje razširili.

Brezplačen dostop do standardov je navadno zagotovljen tudi v **knjižnicah** ali drugih lokalnih centrih, kjer MSP lahko dostopajo do primernih standardov in jih iščejo ter se poučijo o njihovi vsebini, tako da lahko bolje razumejo, kako lahko vplivajo na njihovo podjetje, in na podlagi informacij sprejmejo odločitve o naložbi v nakupno ceno. Financiranje bi se lahko uporabilo tudi za pripravo kakovostnih **povzetkov** določenih standardov ali zbirke standardov, ki bi pojasnili področje uporabe in glavne vsebine standardov ter zagotovili jasne informacije o glavnih spremembah, ki so bile opravljene (v primeru posodobitev). Priročnike za uporabnike, ki neki standard poenostavljajo, lahko za ta namen napišejo posredniške organizacije.

Primeri pobud

Malta – Malteški organ za standarde ponuja standarde po znižani ceni, da bi obrtna podjetja in MSP spodbudil k sprejetju mednarodnih standardov. Zdi se, da je ta politika k nakupu standardov spodbudila veliko MSP, zlasti za namene konkuriranja pri javnih naročilih, ki se sklicujejo na določen standard (www.msa.org.mt).

Nemčija – MSP imajo priložnost, da brezplačno dostopajo do standardov in jih prebirajo v knjižnicah na 80 lokacijah v Nemčiji.

Bolgarija – Organ za standarde BDS ponuja nabore standardov za posebne ciljne skupine, kot so gradbeni izdelki, skupni evropski standardi (Eurocode), označevanje živil, prevajalske storitve in družbena odgovornost.

Nemčija – Združenje SPECTARIS svojim članom ponuja dostop do vrste standardov, ki so zlasti pomembni, izdajatelju standardov pa za to plačuje letno licenčno pristojbino.

Avstrija – Institut za standarde je povečal svoj spletni kataloški seznam, ki zdaj ponuja predogled prve strani, vsebine, predgovora, uvoda in področja uporabe vseh standardov (www.as-search.at/).

5.3.2 Kako uporabiti standarde

Ko MSP standard pridobijo, lahko ne razumejo vsebine ali jim manjkajo spremne informacije ali dokumenti, na katere se sklicuje in ki so potrebni za popolno uveljavitev tega standarda. Težave pri uporabi standarda imajo lahko zaradi njegove zapletenosti ali ker znotraj podjetja nimajo potrebnih znanj in spretnosti. Lahko pa ne znajo oceniti in ovrednotiti izvajanja standarda, da bi razumeli pridobljene koristi, nadalje notranje spremenili podjetje in na podlagi informacij sprejeli odločitve o nakupu standardov v prihodnje.

Težave pri **razumevanju standardov** so lahko posledica vsebine standarda (jezika, tehničnosti, potrebnih dodatnih ali spremnih informacij) ali pomanjkljivega znanja in spretnosti MSP, potreb-

nih za razumevanje standarda. Pobude za reševanje navedene težave bi morale MSP spodbujati k dejavni udeležbi in sooblikovanju pri prvotnem razvoju standardov (več o tem v naslednjem poglavju). V fazi objave standarda pa bi pobude za podporo MSP morale pomagati k boljšemu razumevanju vsebine standardov.

Glede evropskih ali mednarodnih standardov lahko njihov **prevod** v nacionalne jezike občutno pomaga zagotoviti, da MSP popolno in pravilno razumejo vsebino standardov ter jih lahko preprosto in učinkovito uveljavijo. Veliko standardov prvotno v angleškem jeziku pripravijo predstavniki, katerih prvi jezik ni angleščina, nato so prevedeni v francoski in nemški jezik. Številni so tudi po sprejetju na nacionalni ravni še vedno v enem od teh jezikov, zaradi česar je veliko MSP v Evropi v neugodnem položaju. Na voljo so evropska sredstva za delno financiranje stroškov prevajanja, vendar morajo tudi države članice v ta namen na svojem ozemlju prispevati enak delež. Študije so pokazale, da je razpoložljivost prevedenih različic standardov pripeljala do višje prodaje, zlasti MSP, vendar je finančna podpora razpoložljivosti na nacionalnih ravneh morda nezadostna.

MSP bi koristile tudi boljše informacije o **spremembah in medsebojnih razmerjih** standardov. Ko gre za spremembe standardov, bi zagotavljanje informacij o spremembah in posodobitvah besedila nove različice prispevalo k ažurnosti in razumevanju MSP, katere spremembe so v njihovem podjetju potrebne, da se upoštevajo zahteve iz najsodobnejše različice. Podobno bi MSP koristil meta dokument za zbirke medsebojno povezanih standardov, v katerih se pojavljajo navzkrižno povezani standardi. Omogočil bi jasnejši pregled nad razpoložljivimi standardi na nekem področju in morebitnimi potrebami po nakupu več standardov.

Informacije, ki bi pojasnile, **zakaj je posamezen standard pomemben**, in ga tako ovrednotile, bi spodbudile sprejetje standarda in MSP pomagale ta standard razumeti. Standardi se razvijajo z razlogom in zaradi upoštevanja nekaterih tržnih potreb ali kot odziv na nekatere zakonske zahteve, vendar pa to iz samega bese-

dila dokončnega standarda pogosto ni jasno, saj se namesto na navedene zahteve osredotoča le na tehnične. Kadar standardi take spremembe informacije v svojem besedilu ne označijo jasno, bi bilo treba pripraviti podporno predstavitevno dokumentacijo, ki bi vsebovala informacije o ozadju potrebe po standardu in kako se na to potrebo odziva standard.

S posebnimi **izobraževalnimi** pobudami in dogodki, ki bi podrobno obravnavali določen standard ali nabor povezanih standardov, pomembnih za MSP iz posamezne regije, bi lahko tehnična vsebina standardov postala jasnejša in standardi razumljivejši. Tako usposabljanje bi lahko zagotavljali posredniški organi (morda v sodelovanju z organi za standardizacijo) za posameznike ali v obliki dogodkov, delavnic ali pisnih navodil, s katerimi bi pojasnili vsebino standardov ter zagotavljali pomoč pri razumevanju in uveljavitvi. MSP bi morda lahko svojo udeležbo poravnali z inovacijskimi boni in deli druge finančne podpore. Podobna pobuda bi lahko obsegala vzpostavitev **službe za pomoč uporabnikom**, ki bi MSP pomagala razumeti vsebino standardov ter bi bila, na primer, vključena v storitve napredne poslovne in inovacijske podpore pod pokroviteljstvom strukturnih skladov.

Primeri pobud

Nizozemska – Nizozemski organ za standarde na enem papirju strne informacije o številnih „vodilnih“ projektih standardizacije, ki vključujejo opredelitev problema, način rešitve z razvojem in uveljavitvijo standarda, vlogo inštituta NEN pri projektu ter nekatere splošne informacije o inštitutu NEN in njegove kontakte.

Nemčija – Elektrotehniški odbor DKE ima službo za pomoč uporabnikom, ki MSP pomaga razlagati evropske standarde glede električne napeljave zgradb.

Francija – Francoski urad za standardizacijo industrije tekstilnih oblačil BNITH pripravi vodnik za MSP o uporabi glavnih evropskih standardov o tekstilu.

Španija – Špansko združenje podjetij s področja elektronike in komunikacij Asimelec podpira oblikovanje delovnih skupin za razširjanje informacij o standardizaciji. Te skupine pritegnejo podjetja z različnih, toda povezanih trgov, da bi obravnavali vprašanja standardizacije, ki so zanje pomembna. Te skupine obravnavajo informacije o različnih standardih, o njih razvijejo glavni dokument, ki ga nato razširijo vsem podjetjem v sektorju (www.asimelec.es).

Slovaška – Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovaške zagotavlja denarna sredstva za strokovne prevode evropskih in mednarodnih standardov v slovaški jezik.

Težave MSP pri **uveljavitvi standardov** so lahko posledica zapletenosti dokumentov in pomanjkanja potrebnih virov znotraj MSP, da bi standard uveljavili sami. Te težave se lahko našajo na uveljavitev standarda v podjetju in na zunanje dokazovanje skladnosti s standardom (tj. s certificiranjem). Pobude za manjšo zapletenost bi morale biti izvorno usmerjene v zagotavljanje dobre udeležnosti in sooblikovanja MSP pri prvotnem razvoju standardov (glej naslednje poglavje). Ko so standardi že objavljeni, bi prizadevanja morala biti usmerjena v zagotavljanje usposabljanja in podpore za MSP, ki bi pomagali pri procesih uveljavitve in certifikacije.

Posredniške organizacije bi lahko zagotavljale **izobraževanje in usposabljanje** predstavnikov MSP in (prihodnjih) podjetnikov (npr. študentov ekonomije, znanstvenih ved, strojništva, gradbeništva in elektrotehnike, udeležencev poklicnega usposabljanja) o uveljavitvi določenega standarda ali nabora standardov. Obsegalo bi lahko seminarje in delavnice usposabljanja ali spletna orodja, vodnike in priročnike, ki bi zagotavljali ustrezna znanja in spretnosti za popolno in uspešno razumevanje in uveljavitev standardov ter izvajanje dejavnosti certificiranja. Ta znanja in spretnosti bi se nato prenesli nazaj na posamezna podjetja in med kolege. Taka prizadevanja bi se lahko združila z nadaljnjo storitvijo zagotavljanja podpore, svetovanja in usmerjanja tistih, ki se usposabljaajo.

Ustanovili bi se lahko spletni forumi o standardu ali skupini standardov, ki bi omogočili razpravo in razlago o tem, kako se standardi lahko uveljavijo in kako se dejansko uveljavljajo, ali o problemih s tem v zvezi. Tak forum bi MSP lahko izkoristili za izmenjavo informacij in medsebojno podporo, lahko pa bi bil tudi sredstvo za organe za standardizacijo ali posrednike za zagotavljanje zunanjih prispevkov in podpore procesu uveljavitve.

Kot je bilo že navedeno, bi se lahko v podporo procesu uveljavitve uporabile subvencije, sheme bonov in finančni instrumenti (posojila itd.). Na primer, za znižanje stroška posameznega podjetja za pridobitev storitev svetovanja, izobraževanja ali usposabljanja za podporo uveljavitvi standardov ali za storitve certifikacije, povezane z nekim podjetjem.

Primeri pobud

Nemčija – Združenje SPECTARIS svojim članom zagotavlja dvosmerne storitve svetovanja, da bi jim pomagalo pri uveljavitvi standardov ter evropskih direktiv in predpisov.

Francija – Gospodarska zbornica je pripravila priročnik za uporabnike, v katerem za MSP poenostavlja ter jih vodi skozi proces uporabe in certificiranja skladnosti s standardi ravnanja z okoljem („Le management environnemental simplifié avec la certification par étapes“, na naslovu: www.strasbourg.cci.fr).

Avstrija – Avstrijski organ za standarde zagotavlja storitev „informacije na hitro“, ki ponuja zgoščen in preprosto razumljiv vodnik za učinkovito uveljavitev standardov na vseh področjih.

Slovaška – Ministrstvo za gospodarstvo prek sheme „de minimis“ dotacij zagotavlja neposredno podporo za MSP. Dejavnosti, ki jih ta shema pokriva, so lahko dejavnosti s področja podpore raziskavam in razvoju, upravljanja kakovosti, ali uvedbe tehničnih standardov v proizvodnjo ali storitve. Del tega programa je

usmerjen zlasti v razvoj in uveljavitev standardov, podjetja pa lahko prejmejo dotacijo do vrednosti 65 % stroškov, vezanih na standardizacijo (www.economy.gov.sk).

Hrvaška – Ministrstvo za gospodarstvo, delo in podjetništvo izvaja program dotacij za certifikacijo poslovnih sistemov. Ta program je program sofinanciranja storitev svetovanja, ki jih MSP najamejo za pomoč pri uveljavitvi standardov in sprejetju sistemov kakovosti. Cilj te sheme je povečati uporabo standardov v MSP, da bi se povečalo skupno število podjetij, ki uporabljajo sisteme celovitega upravljanja. Ti ukrepi naj bi prispevali k znatnemu povečanju števila certificiranih podjetij.

Italija – Posredniške organizacije so ustanovile posebno družbo (Legno Legno), da bi MSP v sektorju lesne in pohištvene industrije pomagala najbolje izkoristiti njihove podjetniške dejavnosti. Ta družba zagotavlja tehniško in promocijsko svetovanje ter storitve za boljšo kakovost proizvodnje in javno podobo podjetij. Storitve, ki jih ponuja, vključujejo certificiranje in usposabljanje (www.legnolegno.it/chisiamo/inglese.htm).

Belgija – Shema „denarnica MSP“ je program podpore, ki manjšim podjetjem in strokovnjakom omogoča, da vsako leto pridobijo subvencije v znesku do 15 000 EUR kot pomoč pri eni od štirih različnih vrst ukrepov za izboljšanje kakovosti: usposabljanje, poslovno svetovanje, tehnološke preiskave in svetovanje o mednarodnem poslovanju (<http://www.agentschapondernemen.be/themas/kmo-portefeuille>).

5.4 Kako MSP pritegniti k procesu standardizacije

5.4.1 Razumevanje sistema

Poleg tega, da se MSP ne zavedajo obstoja standardov in njihovega pomena, so lahko tudi premalo ozaveščeni o sistemu standardizacije, ki se uporablja pri izdelavi dokumentov, in ga preslabo razumejo ali pa ne vedo, kako se lahko

v ta proces vključijo in nanj vplivajo. Lahko se tudi ne zavedajo pomena dejavne vključenosti v standardizacijo ter morebitnih kratko- in dolgoročnih prednosti udeležbe ali niso zmožni natančno oceniti stroškov in prednosti.

Pomanjkanje ozaveščenosti MSP o priložnostih za udeležbo v tem procesu izvira iz njihovega nepoznavanja sistema standardizacije in nezmožnosti standardizacijske stroke, da o teh priložnostih MSP zadostno obvesti. Pobude za reševanje tega vprašanja bi zato morale biti usmerjene v dejavnosti komunikacije in ozaveščenosti.

Številne **dejavnosti za dvig ozaveščenosti** so bile že obravnavane zgoraj v okviru boljšega poznavanja in razumevanja standardov med MSP. Dejavnosti sorodne vrste se nanašajo tudi na dvig ozaveščenosti o standardizaciji, ki je obravnavan tukaj. Te dejavnosti bi lahko obsegale regionalne medijske kampanje, informacijska gradiva ali vodnike, spletne strani, konference in dogodke ter objavo študij vzorčnih primerov. V vseh primerih bi te dejavnosti morale vključevati ustrezne informacije o procesu standardizacije in pojasniti, kako povečati zlasti vlogo ciljne publike.

Posredniške organizacije imajo lahko tako kot pri dvigu ozaveščenosti o standardih tudi pri zagotavljanju komunikacijskih kanalov ključno vlogo ter lahko ustrezno prilagodijo splošne informacije posebnemu občinstvu (npr. v določenem sektorju v določeni državi).

Primeri pobud

Avstrija – Institut Austrian Standards je pripravil video posnetek, ki prikazuje „vse o standardizaciji v 9 minutah in pol“ in vključuje del o razvoju standardov (www.austrian-standards.at/en/medienservice/image-video/).

Združeno kraljestvo – Poklicno združenje Gambica organizira sestanke in objavlja glasila, da bi dvignilo ozaveščenost o standardizaciji in podprlo udeležbo svojih članov pri standardizaciji (www.gambica.org.uk).

Ko se MSP zavedajo procesa standardizacije in razumejo, da lahko pri tem sodelujejo, pa lahko ne razumejo **pomena udeležbe** ali niso zmožni oceniti, ali bi se jim vključenost izplačala. Zato je nujno, da pobude jasno sporočijo glavne razloge za dejavno sodelovanje MSP pri standardizaciji.

To bi lahko vključevalo tečaje usposabljanja in dogodke ali druge **promocijske kampanje** (spletne strani, brošure itd.), ki bi poudarile in pojasnile prednosti vključenosti. Take prednosti so bile že obravnavane v prejšnjem poglavju in pretežno obsegajo tri glavna področja: vplivanje na vsebino standarda, prejemanje informacij in navezovanje stikov. Promocijska gradiva navedno vključujejo študije vzorčnih primerov uspešnega sodelovanja MSP pri standardizaciji.

Primeri pobud

Nizozemska – Nacionalni organ za standarde NEN pripravlja letake z informacijami o prednostih standardizacije (www.nen.nl/web/OverNEN/Klanten-aan-het-woord.htm) in film o razvoju standardov z naslovom „Kako in čemu“ (www.youtube.com/watch?v=qutw5AJKQ18).

Švedska – Organ za standarde SiS pripravlja brošure s primeri uspešnega sodelovanja MSP.

5.4.2 Sodelovanje pri standardizaciji

Ko se MSP zavejo in jih zanima razvoj standardov, pa na poti do sodelovanja lahko naletijo na nadaljnje ovire. Morda so to težave s sledenjem ustreznim projektom razvoja ali pomanjkanje virov (denarja, časa, spretnosti in znanj), da bi v procesu lahko sodelovali. MSP, ki v procesu že sodelujejo, morda niso izbrali najučinkovitejšega načina sodelovanja ali ne morejo natančno pretehtati kratko- in dolgoročnih prednosti ter stroškov virov za vključenost. Ne nazadnje pa si MSP morda želijo začeti dejavnost nove standardizacije na področju, na katerem v tistem trenutku ni odbora, pa ne vedo, kako naj se tega lotijo.

Težave pri **sledenju ustreznim projektom standardizacije** so lahko posledica načina zagotavljanja informacij o teh projektih ali zmogljivosti MSP, da tem projektom sledijo. Pobude, ki bi se ukvarjale s tem problemom, bi zato morale biti usmerjene v zagotavljanje informacij MSP, ki bi jim pomagale razumeti tekoče dejavnosti standardizacije na ustreznih področjih.

Zagotovila bi se lahko zlasti storitev posredništva, ki bi nove in tekoče projekte standardizacije spremljala, nato pa v jasni in razumljivi obliki zagotavljala informacije ter MSP svetovala o ustreznih projektih. Te informacije bi morale obsegati uporabniku prijazne preglednice ustreznih dejavnosti, podatke o ustreznih sodelujočih skupinah in odborih ter kontaktno točko za nadaljnje informacije. Če so informacije o tekočih dejavnostih standardizacije že zagotovljene na evropski ravni, jih bo morda treba prevesti v lokalne jezike ter tako prispevati k razumevanju na nacionalni ravni. Pregledati bi morda bilo treba nacionalne informacije o tekočih dejavnostih, da bi bile primerne in ustrezne za določeni sektor, ali jih predelati, da bi bile dostopnejše za MSP.

Primeri pobud

Avstrija – Avstrijski organ za standarde pripravlja sektorska poročila, ki zagotavljajo vpogled v gibanja na področju standardizacije in prednostne naloge glede dela, ki ga je treba opraviti pri razvoju standardov, ter obravnavajo vprašanja in izzive prihodnosti (www.as-institute.at/development/sektoerberichte/).

Ovire, ki omejujejo **vključenost MSP** v standardizacijo, lahko vključujejo pomanjkanje ozaveščenosti o razpoložljivih priložnostih in pomanjkanje virov (denarja, časa, ali ustreznih znanj ali spretnosti) za njihovo vključitev. Zato bi pobude za omogočanje vključenosti morale biti usmerjene v spodbujanje MSP k neposrednemu sodelovanju in zagotavljanje vseh manjkajočih virov ali v spodbujanje posrednikov k sodelovanju v imenu MSP.

Neposredna **vabila** MSP, naj začnejo sodelovati pri določenih novih projektih, bi pomagala spodbuditi večjo stopnjo udeležbe. Vendar bi tako vabilo morale spremljati zadostne informacije o dejavnosti, morebitnih prednostih standarda in pomenu vključenosti, da bi se MSP lažje odločili sodelovati. Analiza zainteresiranih strani bi pokazala, ali MSP zanima standard, ki se razvija. Posredniške organizacije so očitno najprimernejše za izvajanje dejavnosti spremljanja in prizadevanja za spodbujanje sodelovanja MSP, ki so najustreznejši iz nabora podjetij, ki jih zastopajo.

Kadar MSP ne morejo neposredno sodelovati, bi vloga posredniške organizacije, kot so združenja MSP, organizacije grozdov in omrežja vrednostne verige, lahko vključevala zagotavljanje, da so interesi njihovih članov med razvojem, pripravo osnutka in postopkom spreminjanja ustreznih standardov zastopani na vseh zemljepisnih ravneh.

Zagotavljanje finančne podpore (tj. subvencij, oprostitev ali davčnih dobropisov za potne stroške) za udeležbo MSP na sestankih glede razvoja standardov bi verjetno spodbudilo večjo stopnjo udeležbe MSP. V primerih, ko vključenost ovirajo stroški, bi razpoložljivost sredstev za potne stroške in prisotnost na sestankih zagotovila večjo stopnjo udeležbe, v številnih državah pa je bilo dokazano, da ta poveča zastopanost MSP pri standardizaciji. Vključevanje MSP bi bilo v smislu njihovega časa in stroškov lažje tudi, če bi lahko svoje prispevke predložili tudi brez potovanja na sestanek odborov. Spletni forumi za razprave in spletne naprave za prispevke k pripravi osnutkov standardov, na primer, bi lahko spodbudili širše sodelovanje v tem procesu, ne da bi posamezni MSP pri tem imeli tovrstne stroške. V tem primeru bo vloga posredniških organizacij zagotavljanje predstavitev zbranih prispevkov na odborih, odgovornih za pripravo osnutkov.

Primeri pobud

Španija – Združenje AFME svojim članom svetuje o standardih za izdelke ter si prizadeva spodbujati sodelovanje v nacionalnih,

evropskih in mednarodnih odborih za standardizacijo.

Švedska – Švedski organ za standarde SEK ponuja dotacije za potne stroške za udeležbo na sestankih glede standardizacije. Eden od pogojev za pridobitev dotacije je ta, da mora prejemnik predložiti poročilo o svojem videanju sestanka glede standardizacije, ki se ga je udeležil, ta poročila pa se nato uporabijo za obveščanje veliko širše skupine podjetij v jeziku, ki ga razumejo (www.sekom.se).

Finska – Tudi organ za standarde SESKO zagotavlja dnevnicke, ki krijejo del potnih stroškov, nastalih zaradi udeležbe na mednarodnih sestankih o standardizaciji. Dotacija je na voljo podjetjem, ki delujejo na področju elektronike in elektroinženiringa, ter se uporablja za subvencioniranje sodelovanja pri razvoju novih standardov in pri spreminjanju obstoječih. Dotacija naj bi spodbujala MSP k udeležbi (www.sesko.fi/english).

Nizozemska – Nizozemski institut za standarde NEN zagotavlja odprto platformo za nizozemske zainteresirane strani, na kateri lahko osnutke standardov pregledujejo in nanje podajajo pripombe (www.normontwerpen.nen.nl/).

Glede na to, da MSP ne morejo vedno **dejavno sodelovati** pri standardizaciji, je mogoče sklepati, da se njihova stališča prezrejo ali jih pretehtajo drugi interesi. To je lahko posledica pomanjkljivega znanja in spretnosti MSP, ki bi jim v tem procesu omogočali odločujočo vlogo. Pobude bi zato morale biti usmerjene v podporo MSP, ki bi jih bolje pripravila za proces standardizacije in učinkovitejše sodelovanje.

Ena od rešitev tega vprašanja je zagotavljanje pobud **usposabljanja** in podpore MSP o učinkoviti udeležbi pri razvoju standardov. Tako usposabljanje bi lahko bilo v obliki individualnih ali spletnih tečajev ter bi lahko vključevalo zagotavljanje pisnih informacij in navodil za podporo udeležencev. Druge vrste podpore udeležencev bi lahko obsegale finančno pomoč (navedeno

zgoraj), ki bi MSP omogočila, da za sodelovanje pooblastijo dobro obveščene posameznike, ter posebno podporo v obliki spremnih raziskav in informacij (katerih vir bi lahko bile posredniške organizacije ali poklicna združenja).

Primeri pobud

Danska – Danski organ za standarde DS ponuja vrsto enodnevnih seminarjev o udeležbi pri standardizaciji. Ti brezplačni tečaji so namenjeni prvemu pregledu priložnosti, ki jih ponuja sodelovanje, opredelitvi morebitnih težav in načinov, kako jih rešiti.

Nemčija – Nemški organ za standarde DIN pripravlja praktičen vodnik za MSP o sodelovanju pri standardizaciji („Kleines 1x1 der Normung“).

V primerih, ko odbor za področje, na katerem želijo inovativni MSP **začeti standardizacijske** dejavnosti, še ni bil ustanovljen, je treba MSP zagotoviti informacije in podporo o tem, kako začeti nov projekt, in komunicirati z drugimi ustreznimi akterji. Zdi se, da bi bila za to najustreznejša posredniška organizacija, in sicer tako, da bi MSP omogočila uporabiti inovacijske bone ali skupinam MSP uporabiti del dotacij ali posojil za skupne projekte inovacij, za plačilo storitev podpore za začetek dejavnosti standardizacije. V ta namen bi lahko bili primerni tudi sektorske skupine, forumi ali komunikacijski kanali. Lahko bi se zagotovili tudi določena finančna podpora za preizkus izvedljivosti novega področja standardizacije in izvedba predhodnih dejavnosti na nekem področju.

Primeri pobud

Norveška – Eforum I Standard Norge je spletni forum oziroma omrežje kompetenc, ki je povezano z nacionalnim organom za standarde. Forum je privedel do začetka novih procesov standardizacije in povečal znanje MSP o obstoječih standardih (www.eforum.no).

Informacije o strukturnih skladih

Vodnik je namenjen spodbujanju in podpori novih inovativnih predlogov za financiranje ESRR ter pomoči organom pri sprejemanju ukrepov, ki bodo okrepili uporabo standardov in standardizacije v MSP in tako spodbudili njihovo konkurenčnost in rast.

Zadnje poglavje tega vodnika predstavlja naslednji krog financiranja ESRR in vsebuje kratek povzetek „naslednjih korakov“, ki jih regionalni organi ali organi upravljanja lahko sprejmejo, da bi razpoložljiva sredstva izrabili za uvedbo in izvajanje učinkovitih ukrepov podpore za MSP. Vsebuje tudi različne vire nadaljnjih informacij, ki bodo v tem procesu zagotovile dodatno pomoč in usmeritev.

6.1 Regionalna politika in financiranje

Regionalna politika EU podpira ustvarjanje delovnih mest, konkurenčnost, gospodarsko rast, boljšo kakovost življenja in trajnostni razvoj. **Kohezijska politika** je na voljo vsem regijam Evropske unije in vključuje tri sklade: Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS) in Kohezijski sklad. Upravljanje programov, ki se podpirajo, je v pristojnosti držav članic, organi upravljanja pa so odgovorni za obveščanje morebitnih upravičencev, izbiro projektov in splošno spremljanje izvajanja.

Več informacij o evropski regionalni politiki in o tem, kako deluje, ter več informacij o razpoložljivem financiranju je na voljo na spletni strani Evropske komisije o regionalni politiki. Na tej strani lahko izberete svojo državo in pridobite nadaljnje informacije o prednostnem financiranju, pristojnih organizacijah in dejavnostih, ki so bile financirane v preteklosti.

Spletna stran o regionalni politiki –

www.ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm

ESRR, ki je v okviru kohezijske politike v tem vodniku posebej obravnavan, je namenjen krepitvi gospodarske, družbene in ozemeljske povezanosti v EU z odpravo neravnovesij med regijami. To dosega s podporo razvoja in strukturnih prilagoditev regionalnih gospodarstev, vključno s preobrazbo nazadujočih industrijskih regij. Sklad podpira regionalni in lokalni razvoj na tematskih ciljih, tako da določi podrobne prednostne naloge, ki povečajo usmerjenost na področja, kot sta „raziskave, razvoj in inovacije“ ter „podpora poslovanju MSP“.

Več o ESRR je na voljo v oddelku o skladih na spletni strani regionalne politike.

Spletna stran ESRR –

www.ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/regional/index_en.cfm

Da bi bile podpora politik in naložbe bolj usmerjene v ključne nacionalne/regionalne prednostne naloge, izzive in potrebe, službe Komisije želijo, da bi nacionalni in regionalni organi v Evropi oblikovali raziskovalne in inovacijske strategije za „pametno specializacijo“. To vključuje določitev edinstvenih značilnosti in premoženja države ali regije ter poudarek na njenih konkurenčnih prednostih.

Službe Komisije so pripravile „Vodnik po raziskovalnih in inovacijskih strategijah za pametno specializacijo (RIS 3)“. V okviru ukrepov¹⁵, ki jih pokrivajo strukturni skladi, ukrepi za spodbujanje MSP in standardizacija spadajo v „inovacijam naklonjena poslovna okolja za MSP“ in so namenjeni boljšemu dostopu do trgov v Uniji in po svetu ter boljšim okvirnim pogojem za konkurenčnost in vzdržnost podjetij Unije.

Službe Komisije so pripravile podatkovni list z osnovnimi podatki o pametni specializaciji, ki lahko regijam ali državam pomaga pri odločanju, v katere sektorje naj vlagajo, ter tako zagotovijo, da se strukturni skladi EU učinkoviteje uporabijo. Ta podatkovni list je na voljo na spletni strani platforme za pametno specializacijo.

Regionalne strategije in pametna specializacija –

www.s3platform.jrc.ec.europa.eu/home

6.2 Kohezijska politika za obdobje 2014–2020

Trenutni programi regionalnega financiranja se bodo zaključili leta 2013, nato se bo začel nov krog kohezijske politike. Komisija je predlagala, da bi ti skladi tudi nadalje ostali bistven element naslednjega večletnega finančnega okvira ter da naj njihov proračun za obdobje med letoma 2014 in 2020 znaša 376 milijard EUR. Predlog zakonodajnega svežnja je bil sprejet oktobra 2011 in ta sveženj bo določil okvir **kohezijske politike v prihodnje** ter prednostnih naložb na tem področju za naslednji krog financiranja. Ti predlogi bodo sprejeti ob koncu leta 2012, ko bodo določene tudi končne dodelitve in sezname upravičenih regij.

Novi predlogi so namenjeni okrepitev strateške razsežnosti kohezijske politike ter zagotavljajo, da so naložbe EU bolj usklajene z dolgoročnimi cilji Evrope o rasti in delovnih mestih, kot so bili določeni v **strategiji Evropa 2020**, in usmerjene vanje. Novi sveženj se osredotoča na seznam tematskih ciljev iz strategije, pri čemer so naložbe ciljno usmerjene zlasti na tri ključna področja za rast – energetska učinkovitost, inovativnost in boljšo konkurenčnost MSP. Zneski najmanjših dodelitev za ta področja bodo določeni na nacionalni ravni, na primer, 80-odstotno financiranje iz sredstev ESRR v razvitejših in prehodnih regijah.

V letu 2013 bodo morale države članice pripraviti **pogodbo o sodelovanju** (v operativnem programu), v kateri bodo ocenile svoje razvojne potrebe ter določile nacionalne prednostne naloge in cilje za uveljavitev strategije Evropa 2020. Pogodba bo vsebovala tematske cilje, ki jih bo izbrala država članica, in prednostne naložbe zanje ter cilje, ki jih bo uresničila do konca programskega obdobja. Določila bo skupni nacionalni prispevek k evropskim ciljem in vsebovala zaveze za konkretne ukrepe, s katerimi bo izpolnila cilje teh skladov.

¹⁵ Vodnik po raziskovalnih in inovacijskih strategijah za pametno specializacijo (RIS3), Priloga II, str. 65 in 74.

Kot del kohezijske politike EU za obdobje 2014–2020 službe Komisije predlagajo tudi, da pametna specializacija (glej zgoraj) postane predpogoj za financiranje ESRR naložb v inovacije.

Več informacij o trenutnih predlogih za naslednji krog financiranja, vključno z dodelitvami in upravičenostjo za posamezno državo ter ustreznimi prednostni nalogami, je na voljo na spletni strani regionalne politike.

Politika v prihodnje –

www.ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm

6.3 Kako zaprositi za financiranje

Upamo, da bo ta vodnik pomagal prepričati regionalne organe in organe upravljanja, da s pomočjo na področju standardizacije za MSP vključijo v svoje prihodnje pogodbe o sodelovanju in operativne programe, ter ponudil obilo zamisli za ustrezne projekte in pobude.

Odobritev financiranja ESRR temelji na projektih in vloge za regionalno financiranje je treba vložiti prek predloga za projekt, ki se predloži organu upravljanja financiranja ESRR v regiji ali državi. Ta organ bo predlog za projekt ocenil in odločil, ali se financiranje odobri. Da poiščete svoj organ upravljanja in pridobite ustrezne podatke za stik, obiščite spletno stran regionalne politike¹⁶.

Organi upravljanja –

www.ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm

Preden zaprosite za dotacijo, preverite evropske operativne programe za svojo regijo. Vloga za projekt mora ustrezati merilom izbora in prednostnim naložbam vašega regionalnega programa, upoštevati pa boste morali postopke za vloge ustreznega organa upravljanja. Nekateri organi te postopke izvajajo stalno, drugi vloge sprejemajo samo ob določenem času, zato za več podrobnosti obiščite spletno stran ustreznega organa upravljanja.

Preden predlagate novo pobudo za pomoč MSP pri uporabi standardov in standardizaciji, s ka-

tero se podpirajo rast, konkurenčnost in inovativnost, bi se o svojih zamislih morali nadalje pogovoriti tudi s svojim nacionalnim organom za standarde ali nacionalnim odborom.

6.4 Druge uporabne informacije o standardih, standardizaciji in MSP

Ta vodnik vsebuje uvod v svet standardov. Veliko več nadaljnjih informacij pa je na voljo na spletnih straneh glavnih akterjev procesa standardizacije.

Več informacij o **evropski standardizacijski** politiki in dejavnostih je na voljo na straneh za MSP na spletni strani CEN-CENELEC. Informacije o tem, kako lahko MSP dostopajo do informacij o novih in/ali starih standardih in dejavnostih standardizacije na **nacionalni ravni**, lahko pridobite tudi od ustreznega organa za standarde v svoji državi. Ti organi se bodo z vami lahko pogovorili tudi o morebitnih nadaljnjih zamislih za projekte.

Člani CEN in CENELEC so ustanovili tudi **nacionalne službe za pomoč MSP**, da bi MSP zagotovili neposredno podporo. Te službe vam lahko pomagajo razumeti sistem standardizacije v vaši državi.

Strani za MSP na strani CEN-CENELEC –

www.cenelec.eu/sme/Pages/default.aspx

Nacionalni člani CEN –

www.cen.eu/cen/Members/Pages/default.aspx

Nacionalni odbori CENELEC –

www.cenelec.eu/dyn/www/?p=104:5:429096601317833

Strani za MSP na strani ETSI –

www.etsi.org/WebSite/AboutETSI/ETSIforSMEs.aspx

Službe za pomoč MSP –

www.cenelec.eu/sme/standards/NationalContacts/Pages

¹⁶ V državah kandidatkah ali morebitnih kandidatkah navežite stik z instrumentom za predpristopno pomoč (IPA).

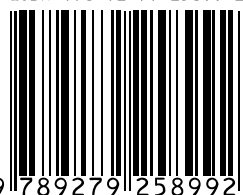

Zbirka vodnikov Kako podpirati politiko MSP s sredstvi iz strukturnih skladov

---

Uporaba standardov
za podporo rasti,
konkurenčnosti
in inovativnosti

ISBN 978-92-79-25899-2

9 789279 258992